

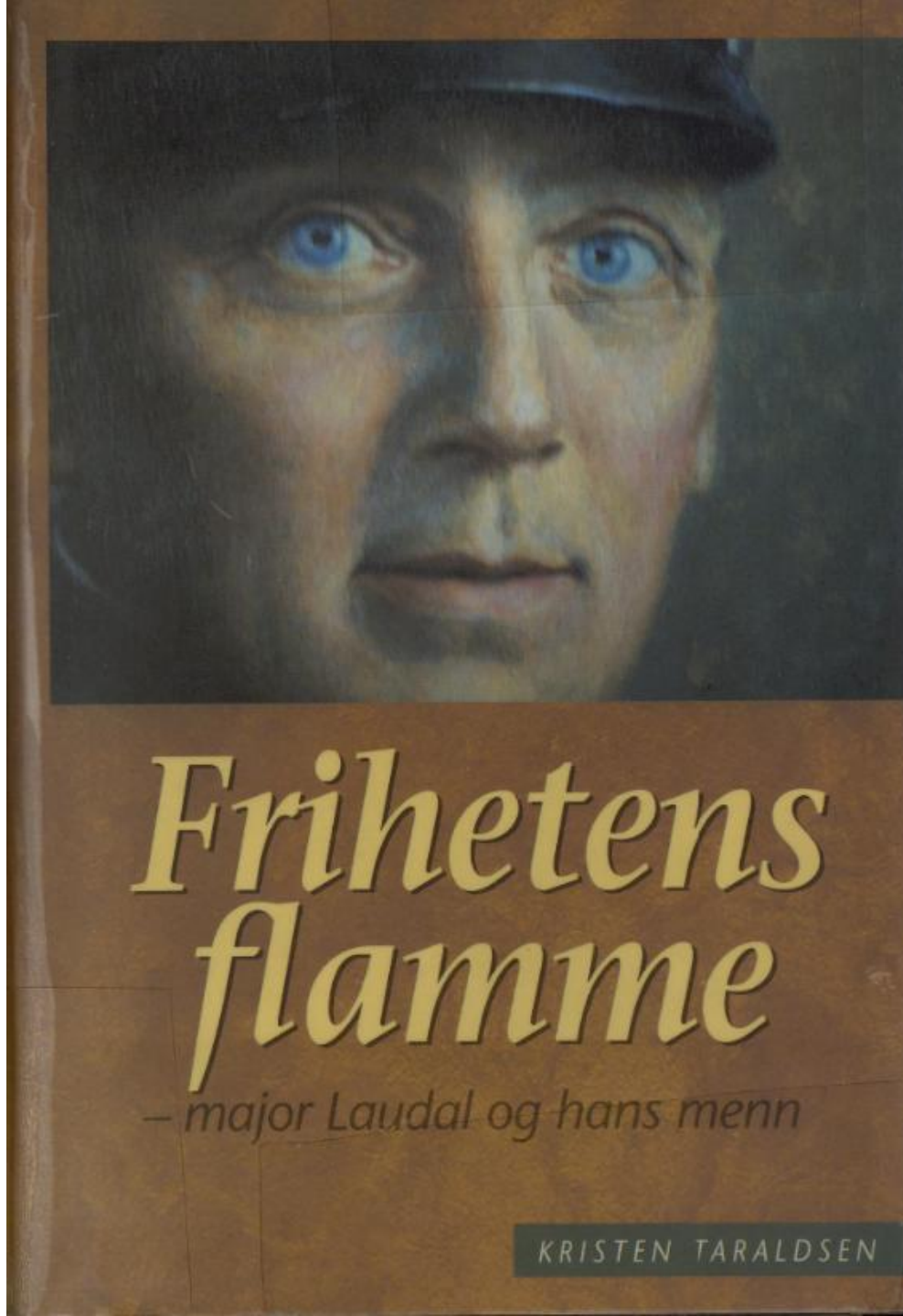
Om Leo Weatherstone

Leo Blaire Weatherstone (1918-1972)
Margreta f. Stoveland (1918-2013)
g. 1942

Barn:
Tor (1942-2024)
Per Christian (1949-1975)
Dag (1954-2024)

Bosatt på Kvarsnes, Østre Vallesverd

1994

Leo Weatherstones roller og virksomhet

1940 – etablering av hemmelig sanitetsorganisasjon i Lillesand. Tom Olsen, Inge Bjørnson og L.W.

Lorentz Drangsholt.

som raskt ble organisasjonens altnuligmann. Hans første oppgave som etterretningsagent besto i å kartlegge hvilke hus i Kristiansand som tyskerne hadde beslaglagt. Rolf Tangen fikk med politikonstabel/fenrik Henry Aamo. Sistnevnte hadde ansvaret for politiets våpen- og radiolager. Han ble raskt en av de mest effektive støttespillerne i den hemmelige virksomheten.

To andre etterretningsfolk som skulle komme til å spille en sentral rolle på hvert sitt felt, var bøsse-maker Nils Fidjeland og fengselsbetjent Finn Høigaard.

Utbyggingen av etterretningsorganisasjonen ble parallelt og planmessig gjennomført i begge Agderfylkene. Dr. Otto Dal dro fra distrikt til distrikt i Aust-Agder og knyttet kontakter. I Høvåg var det to som pekte seg ut. Det var forretningsfører Lorentz Drangsholt ved Trondelagsveien og den

unge g

I Ar

knyttet

to satt p

Damps

og Kris

mellom

I Ar

taerorga

ble tru

Thore

mektig

ved Ar

som ha

Lillesa

I Gr

mann, mens han samtidig fungerte som gruppesjef innen militærorganisasjonen. I Lillesand utpekte dr. Dal sin kollega dr. Ragnar Lørnsland med sagbruksarbeider Tom Olsen som ankermann. Kjøpmann Ole Olsen opererte som aktiv medhjelper. Gruppen i Lillesand hadde formodentlig den eneste kvinnelige kurøren i organisasjonen, nemlig forretningsfører Sigrun Gauslaa.

Fra Kristiansand og oppover Setesdal ble det bygget opp et nett av etterretningsagenter som perler på en snor. På Mosby var det tekstilarbeider

Sommeren 1941

Etterretningssjef Dr. Otto Dal («hertugen») rekrutterte Leo Weatherstone og Lorentz Drangsholt i Høvåg.

Otto Dal.

Oppdragene for etterretningen og seinere som leder for MILORG-lagene i Høvåg:

- Våpenmottak, -transport og -lagring. Våpenlageret på Kalvøya (sept. 1942)
- Våpentrening og sabotasjeøvelser. Geriljavirksomhet.
- Vurdering av landingssteder for allierte styrker. Bjorviga i Vallesverdfjorden.
- Skaffe egnede kart over landingssteder, anlegg o.a.
- Overvåking av tyske anlegg og virksomheter.
- Registrering og rapportering av nazister og «de stripete».

**Vertskap for radiooperatøren og senderen
på Kvarsnes, Linge-karen Gunnar Braastad
4. okt. 1942-4. jan. 1943.**

Des.-Jan.: MILORG rulles opp og mange
motstandsfolk arresteres. O. Dal o.a. i
dekning. Braastad rømmer.

4. januar 1943: Leo Weatherstone arresteres og forhøres i Kr.sand.

26. Januar 1943: LW og Geirulv Stoveland aksepterer dobbeltrolle under trussel fra GESTAPO om henrettelse av 20 menn i Høvåg.

Sendes på leiting etter radiooperatøren (som da allerede har rømt). Deretter på andre «oppdrag», inkl. til Knaben.

Møte med «hertugen» Otto Dal ved Gåsetjønn.
Dal lå i dekning på Røynås.

LW innstilt på å melde seg, men beordres til
å fortsette i dobbeltrolle.

Juni 1944: beordres av GESTAPO som spion i Sverige

Drog til Sverige og la kortene på bordet for norske myndigheter. Dr. Dal gikk god for ham.

Ble i Sverige til kapitulasjonen i 1945. Arrestert ved hjemkomst, men funnet uskyldig og løslatt.

Vi vil på denne måte takke våre sambygdinger for den kjærlighet vi er blitt møtt med både ved hjemkomsten — og siden. Å framheve noen særskilt, er ugjørlig, men dere har alle vært med å gjøre denne tiden til et av våre lyseste minner.

La oss i samme ånd fortsette å arbeide for en bedre framtid!

Gud bevare kongen og fedrelandet!

Tom Olsen, Inge Bjørnson, Alf Knudsen, Per Stoveland, Olav Gundersen, Henning Gundersen, Samuel Glamsland, Erling Engemyr, Hjalmar Govertsen, Edvin Børresen, Knut Myrene, Tellef Buene, Gunnar Svennevig, Torstein Helling, Andreas Eikeland, Arne Tveit, Joh. R. Stenberg, Morgan Corneliussen, Bertinius Isaksen, Thørvald Tellefsen.

*Godtfred Govertsen, Bjarne Johnsen, Geirulf Stoveland, Dagfinn Stoveland, Leo **Weatherstone**, Ole Byremo, Frithjof Andersen, Johan Nymann, Gulbrand Grønn, Tøger Grønn, Søren Hortemo, Jens Hegland.*

Lillesands-Posten, fredag 15. juni 1945

Saken Leo Weatherstone— Gregers Tjærestrøm for retten i Lillesand idag.

— : —
Vi nytter her „Agderposten“s
forhåndsmelding om saken.

Som tidligere meddelt i „Agderposten“ vil det for Sand herredsrett komme fram en injuriersak som omfattes med stor interesse av folk over hele Sørlandet. Saken er anlagt av den i Høvåg bosatte Leo Blair Weatherstone mot gårdbruker Gregers Tjærestrøm.

Sakens forhistorie er følgende:

Leo Weatherstone og hans svigerfar, Geirulv Stoveland ble arrestert av tyskerne sammen med en rekke andre som var mistenkt for illegalt arbeide. Både Stoveland og Weatherstone ble utsatt for et skarpt forhør og måtte herunder oppgi en rekke navn på landsmenn som var engasjert i den illegale militærorganisasjon under major Laudal. Resultatet av forhøret ble at Stoveland og Weatherstone lovet å hjelpe gestapisten Lipicki med å oppspore medlemmer av motstandsbevegelsen, først og fremst en mann ved dekknavnet Gundersen som hadde en sender. Weatherstone fikk etter hvert flere andre oppgaver av Gestapo, bl. a. var han ved Knaben gruber og på Lunde i Telemark. Omsider skulle han også reise til Sverige for å spionere blant nordmennene, men da han kom til Sverige, stakk han av og vendte ikke tilbake til Norge.

Weatherstone var arrestert etter frigjøringen, men saken ble etter en grundig undersøkelse henlagt på grunn av bevisets stilling. Weatherstone hevder at han ikke har gitt tyskerne opplysninger av betydning, og at han i virkeligheten har vært til stor nytte for hjemmefronten, mens mange folk i Birkenes og Høvåg var av den oppfatning at hans opplysninger er skyld i en rekke arrestasjoner, og det foreligger et anklageskrift til politiet fra folk som har mistet sine sønner i tyske konsentrasjonsleirer. På den annen side er det hjemmefrontsfolk som går sterkt inn for Weatherstone, og som mener at hans opptreden ikke kan klandres.

For å få en oppklaring av forholdene, hadde Weatherstone og Stoveland sammenkalt et møte i Nasledalen i Vestre Moland hvor de redegjorde for sine handlinger under okkupasjonen. Det var møtt fram mange interesserte, og det var megen diskusjon om hvorvidt Weatherstone og Stoveland hadde rettferdiggjort seg, og da så politimesteren ga Weatherstone attest for nasjonal holdning, ble dette for meget for Gregers Tjærestrøm som var en av dem som ble arrestert av tyskerne, og som hadde hatt besøk av Weatherstone sammen med de tyske gestapister. Han skrev et innserat i avisen („Agder Tidend“) i hvilket han hevdet at han ikke syntes Weatherstone hadde opptrådt nasjonalt og begrunnet dette med at han hadde oppgitt navn på sine landsmenn for å gå fri selv.

Såvel Stoveland som Weatherstone fant hr Tjærestrøms avisartikkel injurierende og innkalte Tjærestrøm til forliksrådet. Men noe forlik kom ikke istand. Mens Stoveland har latt saken fare, er Weatherstone gått videre, og har anlagt privat straffesak mot Tjærestrøm ved Sand herredsrett. Saken skal fore fredag 17. september kl. 10,45. Det er innkalt en lang rekke vitner, og sakens behandling ventes å ville ta flere dager.

Retten skal administreres av sorenskriver Kobro og som prosessfullmektig for Weatherstone o.r.sakfører Ragnar Peersen og for Gregers Tjærestrøm h.r.adkokat Chr. Stray.

Lillesands-Posten,
fredag 17. september
1948

Weatherstone får full oppreisning

Beskyldningene kjent døde og maktesløse

Han innla seg store fortjenester av landet

Dommen i Weatherstone-saken er nå falt og den representerer full æresopprensning for Weatherstone, idet den artikkel han rykket inn i Agder Tidend den 29/11 1946 erkjennes for dødt og maktesløs å være. Imidlertid er Tjærestrom frifunnet for forbrytelse mot straffelovens § 246, 247 og 248, men er dømt til å betale Weatherstone 300 kroner som erstatning for saksomkostninger.

Av domspremissene fremgår det at retten ikke er i tvil om at artikkelen i Agder Tidend er ærekrenkende for Weatherstone, og at det ikke er ført sannhetsbevis for de beskyldninger som nevnte artikkel inneholdt. Når Weatherstone gikk med på å lete etter Gunnar Bråstad, var dette bare på skremt, idet han følte seg overbevist om at Bråstad var kommet seg vekk. Videre handlet han under den trusel at 20 mennesker i Høvåg ville bli skutt som repressalier. Det foreligger intet om at Weatherstone har oppgitt noe ufordelaktig om norske til Gestapo,

men at hans opptreden i seg selv inneholdt en advarsel til dem som skulle spioneres på. Etter det som foreligger i saken må en anse det på det rene at saksøkeren (Weatherstone) ved sin virksomhet utsatte seg selv for stor fare og innla seg fortjeneste av vårt land. Det foreligger intet om at denne virksomhet skjedde for at han selv skulle slippe fri.

Hva Tjærestroms forhold angår, så finner retten at de slutninger det er gitt uttrykk for i Agder Tidend er meget forståelige, sett på bakgrunn av saksøktens egen arrestasjon og den opinion som han kjente til var herskende i Høvåg og Birkenes. Etter det som foreligger anser retten det på det rene at saksøkte selv trodde på beskyldningenes sannhet. I henhold til dette (og til de øvrige momenter i dette avsnittet, som vi av plasshensyn har måttet utelate), finner retten at Tjærestrom ikke kan straffes etter straffelovens bestemmelser om ærekrenkelse.

Fædrelandsvennen 22.
september 1948

Weatherstone—Tjærestrøm-saken.

Injuriesspørsmålet som Leo Weatherstone, Kvarnes i Høvåg har anlagt mot Gregers Tjærestrøm tok til i Lillesand igår. Grunnlaget for søksmålet er som kjent en avisartikkel Tjærestrøm har forfattet hvori han beskylder Weatherstone for å ha gått tyskernes ærend og i det hele tatt vist mindre god nasjonal holdning. Weatherstone har funnet artikkelen ærekrenkende og vil ha uttrykkene mortifisert. Partene har møtt forgeses i forliksråd.

Det var stor interesse for saken, kanskje spesielt fra de omliggende bygder. Det blir da også trukket inn en rekke navn fra Vestre Moland, Høvåg og Birkenes, og mange sider av Mil Org arbeidet fra krigsårene blir belyst. Det var møtt fram en rekke journalister fra forskjellige utenbys aviser, også fra Oslo. Egentlig var retten berammet på Bytingssalen som viste seg å være for liten. Den ble derfor flyttet til Tingsalen.

Weatherstone møtte med orsakfører Ragnar Peersen som prosessfullmektig. Tjærestrøm hadde advokat Chr. Stray. Retten ble ledet av sorenskriver Isak Kobro. Domsmann var lærer Gulbrand Grønn og sjåfør Sverre Ommundsen.

Saken fikk et ganske eiendommelig forløp. Ommundsen svarte benektende på spørsmålet fra rettens formann om han var beslektet med noen av partene og saken gikk da sin gang med innlegg av begge parter representanter og avhøring av et vitne. I pausen blir advokat Stray gjort oppmerksom på at Ommundsens kone var beslektet med Weatherstones svigerfar, Geirulv Stoveland, som også berøres av affæren. Stray

landet også med tyskeres hjelp. Men alle rapporter i mellomtiden hadde ikke ført til noe. I Sverige avla han rapport til myndighetene, dr. Dal ble budsendt. Det ble ikke funnet formålstjenlig å sende ham til noe vanlig leir, men han gikk på skole i Gøteborg. Etter frigjøringen kom han hjem. Både han og Stoveland var fullt klar over at de måtte gi en redegjørelse og denne ble gitt. Nasledalen for en rekke innkalte. De møtte også Tjærestrøm. Den ble også gransket av politiet som henholdsvis saken. Senere kom så Tjærestrøm avisartikkel.

Orsakfører Peersen nedla påstand om at Tjærestrøm blir ilagt passende fengselstraff, evt. forandret til bøde blir dømt til å betale saksomkostninger.

Motparten ved advokat Stray fikk deretter ordet. Han pekte på at de hadde tatt mange år å gjøre opp disse affærene fra okkupasjonstiden. Det er ingen fornøyelse å påføre en mann handlinger som han helst ikke ville ha gjort. — Det frie ord har en overalt. Det er avismeldinger som har vært årsak til rettsaken. Men Gregers Tjærestrøm måtte være i god tro da han skrev den. På møtet Nasledalen kom det fram adskillig motsetninger. Mange har vært i det tro som Tjærestrøm var. Det var et utbredt mistenksomhet blant folk overfor Weatherstone, han var og mistenkt og arrestert for angivelige Motpartens framstilling kan ikke alltid være objektiv. Weatherstone av rapport i Sverige, men kom ikke straks fram med forholdet til tyskerne, det kom først to dager etter. Dr. Dal kunne ikke ha noen mening om ham mens han satt på arkivet. Tre navn

Politimester Onsrud var første vitne. Han kjente ikke Weatherstone fra før, men han og mange andre arresterte så på hans sak som en opplagt dødsdomsak. Det vakte forundring da Weatherstone og Stoveland ble sloppet løs. — Etter frigjøringen fikk han W.s sak til behandling.

Domsavsigelse ble foretatt igår.

Den går ut på at Gregers Tjærestrøm blir frifunnet for påstanden som angikk straffelovens paragrafer om 246, 247 og 248.

Den omstridte artikkel i „Agder Tidend“ av 29/11 1946 med overskrift Nasjonal holdning blir kjent død og maktesløs å være. Tjærestrøm blir idømt å betale saksomkostninger med kr. 300,— som blir å betale innen 2 uker.

Tjærestrøm: Nei, det gjorde det ikke.

Lillesands-posten 21-9-1948 (se hele referatet i egen fil)

Grimstad Adressetidende, lørdag 25. september 1948

Weatherstone ble renvasket.

Sand herredsrett har avsagt dom i **Weatherstone-saken**. Tjærestrøm ble frifunnet for straff. De ærekrenkende uttalelser om **Weatherstone** ble mortifisert. Saksøkte, Tjærestrøm, ble ilagt 300 kroner i saksomkostninger til **Weatherstone**.

Tragediene som rammet Telavåg, Midt-Norge og Sørlandet inngikk alle i et gedigent – og *krigsstrategisk sett svært vellykket* – alliert villedningsspill. Veldig mange mennesker i Norge opplevde store lidelser i sammenhengen.

Innsatsen fortjener utvilsomt en plass i så vel den norske som den europeiske fremstillingen av annen verdenskrigs historie.

HANNE SOPHIE GREVE

Villedet

1942: DEN ALLIERTE
INVASJONEN SOM UTEBLE

JOHN GRIEG FORLAG

Heretter bare ekstrabilder og tekstutdrag fra K. Taraldsen: «Frihetens flamme»:

Lillesands-Posten, tirsdag 27. januar 1942

Monument over falne fra Høvåg.

I Høvåg er det valt ei nemnd som arbeider for å reise et monument over Høvågfolk som er falt i krigen. Formann er Knut Solås med Leo Weatherstone, Chr. Aarsnes og Sverre Simonsen som medlemmer. Der er samlet inn en del penger til nå, men en regner med å måtte ha 2000 kroner for å kunne få et høvelig minnesmerke. Nemnda har vendt seg til billedhogger Berulvson, som har lovet å komme med et utkast. Det blir et minnesmerke i stein med en innskrift.

Innsamlingen fortsetter, og nemnda håper å kunne holde avdukingen til sommeren.

esse. Den naturlige respekten for de farlige spengstofftypene ble hurtig overvunnet. Ved bruken av Plastic Explosive ble det særlig inngående undervist i – spesielt ved utdanning av instruktører – om kutting av forskjellige jernkonstruksjoner i broer, jernbanelegemer, kraftledningsmaster osv.

Våpenkursene hadde utvilsomt stor psykologisk betydning. Endelig skjedde det noe. Forventningene steg. Karene forsto at treningen var å betrakte som en viktig forberedelse til spesielle operasjoner og risikable oppdrag.

Opplæringen måtte fortrinnsvis foregå om kveldene eller i helgene, etter som de hadde sine sivile jobber å ivareta på dagtid. Små flokker møtte frem til instruksjon på kveldstid. Selvsagt lå det en enorm risiko i disse aktivitetene, som skjedde så å si bak okkupasjonsmaktens mektige rygg. Det største faremomentet var at angivere eller bygdeplaprer skulle avsløre den hemmelige virksomheten. Jon Haugeland må ha vært en sann mester i å kamuflere sin identitet. Åseralgruppen hadde besøk av våpeninstruktøren i august 1942, men først omkring 1990 ble de klar over hvem de hadde hatt besøk av.

I forbindelse med forberedelsen til den forventede invasjonen, anmodet major Laudal sin sønn Lasse om å foreta en sykkelturn over Evje til Arendal og tilbake langs Den sørlandske hovedvei. Formålet var å registrere de sprengningssteder – og eventuelle stillinger – som tyskerne hadde forberedt. Disse objektene var i alminnelighet merket med gule skilt og påtrykket spesielle tall. (Han skulle imidlertid ikke bry seg om tallene). Om mulig skulle han dessuten skaffe navnene på de lokale tyske sjefene ved de forskjellige forlegningstedene.

Major-sønnen tok med sin fetter Tarald Scheie på spionturen.

Etter fullført oppdrag kunne de to ungguttene avlegge rapport om at de hadde kommet over fire-fem steder som var forberedt for sprengning langs reiseruten. De hadde nøye fulgt major Laudals anvisning om å slå opp teltet i nærheten og snike seg usett innpå. Langt mindre hell hadde de hatt vedørende oppdraget med å skaffe navnene på de tyske offiserene. Major Laudal ga allikevel uttrykk for at han var fornøyd med innsatsen.

«Direktiv nr. 1» foreskrev blant annet at det skulle oppnevnes en egen våpensjef. Dette tiltaket ble gjennomført ved at provisor Ragnar Juell ved Svaneapoteket i Kristiansand, ble innsatt i denne viktige stillingen.

Provisor Juell hadde allerede vært trukket inn i illegal sammenheng på etterretningssiden. Han hadde blant annet stått som leverandør av kjemiske stoffer for fremkalling av hemmelig skrift.

Juell fikk beskjed om å plukke ut brukbare folk ved de aktuelle landingsstedene langs kysten, hvor det var mulig å ta inn større våpenforsyninger sjøverts. Gjennom skipsmegler Bernt G. Reinhardt ble det opprettet kontakt med den unge gårdbrukeren Leo Weatherstone på Kvarsnes i Høvåg. For-

bindelsen gikk via forretningstører Lorentz Drangsholt ved Høvåg trykke-kasse.

Leo Weatherstone ble anmodet om å finne frem til et sikkert og egnet sted for lagring av våpen i Høvåg. Videre ble han pålagt å utarbeide konkrete planer for mottagelse og videreforsendelse av våpenlastene. Etter å ha undersøkt kysten nøye kom han til at Kalvøya – litt vest for Ågerøya – var best egnet. Denne øya lå helt ute i havgapet. Den var helt ubeboet og det var relativt sikre innseilingsforhold fra storhavet.

Ragnar Juell fikk dessuten i oppdrag å skaffe en fullstendig oversikt over alle slipp-plasser rundt om i distriktet, som egnet seg for våpenleveranser fra fly.

Karter og beskrivelse over disse stedene ble fremskaffet og eksepedert videre til Oslo for videresending til London.

De steder som ble tatt ut var:

X 1 = Rollekuden.

X 2 = ca. 10 kilometer nord for nr. en, 5 km. vest av Sirdalsvannet.

X 3 = 3 km. øst av Sirdalsvannet.

X 4 = Dunsævvannets sydende, 6 km. øst av Flekkefjord.

X 5 = Simonskirken, 5 km. øst-sydøst av Flekkefjord.

X 6 = Kvinesheia, ca. 3 km. øst for Liknes kirke.

X 7 = Eiken, 3 km. vest av Lygnavannets nordende.

X 8 = Eiken, 3 km. øst av Lygnavannets nordende.

X 9 = Sundsvatn, Hægebostad.

X 10 = Bykle, ca. 7 km. sydøst av Hovden Høifjellshotell.

X 11 = Lauvrak, 6 km. syd for Hynnekleiv.

X 12 = Engebu, 5 km. sydøst av Herefoss.

X 13 = Koland, Gyvatn, nordvest i spissen av vannet, ca. 10 km. øst av Åknes.

28. juli 1942 slo det tyske sikkerhetspoliti til mot skipsfører Johan Ribe Tellefsen, den lokale etterretningssjefen innen Grimstadgruppen. Årsaken var at det i et telegram til London-ledelsen – og som tyskerne fikk tak i – ble «kaptein Tellefsen» nevnt. (Dette må ha skjedd i forbindelse med CROW-senderen i Østfold som ble avslørt 26. juli). Gestapo gikk øyeblikkelig til aksjon og arresterte samtlige som het Tellefsen. Arrestasjonene som ble foretatt førte til at også gruppesjefen i Grimstad, flyverløytnant Torleif Tellefsen, ble puttet inn. Alle som ikke bar Johan til fornavn ble etterhånden sluppet ut. Johan Ribe Tellefsen ble imidlertid sittende.

Arrestasjonen slo ned som en bombe i Grimstad-gruppen. Hittil hadde militærorganisasjonen på Sørlandet vært lykkelig forskånet for enhver form for innblanding fra tyskernes side. Organisasjonens folk i Grimstad var uhyre spente på utviklingen. Karene gikk på tå hev. Ville han klare å holde tett? På

kene til innkjøp av stavlykter for egne midler. Disse skulle benyttes til å lede flyene inn på rett kurs i forbindelse med mottagelsen av slippene/fallskjerm-soldatene.

Karene ventet bare på beskjed om å sende lyktene opp til Risdal. Beskjeden kom aldri.

Løytnant Theodor Rosseland i Bjelland og agronom Bent Hallingsgård i Laudal, foretok en lignende rekognosering av et tilsvarende slipp-sted inne på Skogsmyra, en snau kilometer rett nord for Rosselands gårdsbruk. Her lå det noen lange myrstrekninger på omlag hundre mål i utstrekning. Denne vel-dige «høysletten» ble ansett som særdeles velegnet for landsetting av fall-skjermssoldater. Bortsett fra noen bittesmå furutrær, var den helt fri for hin-dringer. Skisser av området ble sendt inn til staben i Kristiansand. Signal-lykter ble skaffet til veie. Det ble videre gjort klart for avvikling av instruksjonskurs i britiske våpen både i Bjelland og Laudal.

Avsnittssjef Fredrik Grøvan i Lyngdal og sjåfør Karsten Solli i Konsmo rekognoserte en slipp-plass ved Sundsvatnet. Solli tok ut tre mann til å ta imot slippet. Videre ble det ordnet med betryggende gjemmesteder for våpenlasten.

Det må ha vært i samme forbindelse at militærorganisasjonen i Lillesand fikk ordre om å foreta dybdemålinger i havnebassenget. Videre skulle man undersøke kailengdene for å få fastslått om det forelå landsettingsmulighe-ter for soldater fra troppetransportskip. Beskjeden ble mottatt av gruppesje-fen, løytnant Aanund Tveit. Oppdraget med dybdemålingene ble overlatt til fisker Thomas Arntsen i Humlesund.

Leo Weatherston og skipsfører Harald Hermansen – sistnevnte var tatt ut som «invasjonslos» – foretok befarings- og landingssteder for en even-tuell invasjonsskole. Dampskipsbrygga ble utsett som landsettingssted for Lillesands vedkommende. I Høvåg ble Bjorvika innerst inne i Vallesverd-fjorden utpekt. Bjorvika gikk helt inntil Riksvei 40, og det ble antatt at det ville være enkelt å sette iland kjøretøyer på dette stedet.

Parallelt med oppbygningen av militærorganisasjonen, ble det opprettet en egen sivilorganisasjon for begge Agderfylkene med sete i Kristiansand. Leder for denne var h.r. advokat Ernst F. Eckhoff. Det var såvidt vites ikke noen direkte forbindelse mellom de to organisasjonene under oppbyggings-perioden. Men utpå høsten 1942 – i oktober/november – ble det arrangert en konferanse mellom major Laudal og h.r. advokat Eckhoff. De møttes en sen kveld i friluft på en øde landevei rett utenfor Kvadraturen i Kristiansand.

Konferansen tok sikte på å avklare den funksjonsfordeling som det var nødvendig å trekke opp mellom de to ledende motstandslederne på hen-holdsvis den militære og sivile fløy, hvis følgende forutsetninger inntraff: 1) I tilfelle av at Sørlandet ville bli omgjort til krigsteater. 2) At norsk styre

Aktiviteten øker

Utover sommeren og høsten 1942 ble det opprettet en rekke nye grupper, særlig rundt Kristiansand. Samtidig ble det drevet iherdig instruksjonsvirksomhet innenfor de begrensede rammer som sto til disposisjon.

Enkelte var imidlertid skeptisk innstilt til den kraftige organiseringen og fryktet alvorlig for at det bar galt av sted.

I første halvdel av juli 1942 kom en gruppe for Lillesand og Vestre Moland igang under ledelse av lærer/løytnant Aanund Tveit. Gruppen ble delvis bygget opp på grunnvollene av den tidligere omtalte sanitetsorganisasjonen som Tom Olsen, Inge Bjørnson og Leo Weatherstone hadde startet allerede høsten 1940.

Etter at denne organisasjonen sto ferdig utbygget, begynte de tre å se seg om etter nye virkefelt. Situasjonen på dette tidspunkt var imidlertid ikke særlig opploftende med tanke på å drive med militære aktiviteter av illegal art.

1. De hadde klart å etablere en organisasjon.
2. De hadde tomme hyller.
3. De eide ikke våpen.

Den økte aktiviteten i Lillesand ble tilskyndet av at gardekaptajn Arne Hagtvedt tidlig på høsten 1941 oppsøkte Tom Olsen og ga beskjed om at det skulle dannes en illegal militærorganisasjon. Gardekaptajn Hagtvedt kom som sendebud fra major Laudal, men det ble ikke opplyst.

De tre motstandsmennene gikk igang med å danne en sabotasjegruppe. Inge Bjørnson klarte å få fatt i et større kvantum med gummidynamitt som ble lagret rundt om i distriktet. Dessuten ble det anskaffet noen avbitertenger. I tillegg fikk de tak i noen kortlenkede kjettingbiter, som var tenkt benyttet til å skape kortslutning på høyspentnettet.

Etter hvert forsto de tre amatør-sabotørene at det var viktig å ha myndighetene i ryggen for virksomheten. Utpå vårvinteren 1942 oppsøkte Tom Olsen lensmann Gunnar Svennevig i Vestre Moland og gjorde en forsiktig antyd-

ning om at det var ønskelig å få ham med i organisasjonen. Det ble antatt at lensmannen med sin solide lokalkunnskap og gode forbindelser ville være en verdifull kontakt.

En dag i begynnelsen av juli 1942 ble endel motstandsvillige karer innkalt til et hemmelig møte i Lillesand. Beskjeden kom gjennom kjøpmann Ole Olsen, som visstnok hadde mottatt den av dr. Ragnar Lømsland, XUs hovedmann. Møtet skulle foregå på kontoret hos kjøpmann Ole Olsen i Strandgaten. De som fikk sendebud var Tom Olsen, Leo Weatherstone, Eivind Gauslaa, Inge Bjørnson, Ingvald Eigeland, Erling Engemyr og lensmann Gunnar Svennevig.

Møtet fikk et ekstra opploftende preg over seg, ettersom det viste seg at samlingen sto i forbindelse med at våpeninstruktøren Erling Jensen som opererte med dekknavnet «Arne Andersen» hadde kommet på besøk for å drive instruksjonsvirksomhet.

Deltagerne ble pålagt å ta ut jegerne til hvert sitt lag. Folkene skulle forsiktig forespørres. Det var en klar forutsetning at utvidelsen av organisasjonen måtte bygge på det opplegget som allerede var blitt etablert i Vestre Moland og Lillesand. På dette tidspunkt var det valgt ut 20 mann som var siktet og godkjent.

Ved avskjeden om kvelden var de enige om å avvike tre instruksjonsmøter til: Ett hos Tom Olsen, ett hos Leo Weatherstone og ett hos Ole Olsen.

Under oppholdet i Lillesand bodde våpeninstruktøren «Arne Andersen» hos Andrea Olsen i Luntevika, mor til Tom Olsen, og dels hos Inge Bjørnson i nabohuset. I en samtale som Tom Olsen hadde med Linge-karen, ga denne uttrykk for at invasjonen snart kunne ventes, enten høsten 1942 eller vinteren 1943. Han understreket viktigheten av at gruppen måtte stå klar når invasjonen kom.

Derfor hastet det med å komme igang.

«Arne Andersen» foretok den første instruksjonen for lagførerne og pionerene hjemme hos Tom Olsen i Luntevika. To-tre mann ble samlet om gangen. Forutsetningen var at de skulle bringe de ervervede kunnskapene videre til jegerne på de respektive lagene.

Lagførerne og pionerene ble så samlet for å gjennomgå et grundig kurs i sabotasjetechnik. Den praktiske delen med innlagte sprengningsøvelser ble avholdt på Leo Weatherstones gårdsbruk på Kvarsnes i Høvåg. Treningen foregikk på en myr hvor det ble drevet med myrsprengning på dagtid, slik at det for utenforstående ville fortone seg som om arbeidene fortsatte utover

Aanund Tveit.

kveldene. En vaktmann ble for sikkerhets skyld plassert på veien ned til Kvarsnes når disse høyst ulovlige undergrunnsaktivitetene pågikk.

Etter det ukelange gerilja-kurset ble det satt opp fem lag. Hvert lag besto av mellom åtte og ti mann. Lagene ble inndelt slik:

1. lag (Høvåglaget): Leo **Weatherstone** lagfører. Han hadde under seg Olav Gundersen, Tønnes Augland, Hans J. Reinertsen, Per Stoveland, Bertinius Isaksen, Henning Gundersen, Ole Byremo og Harald Hermansen. (Senere kom Dagfinn Stoveland og hans far Geirulv Stoveland med).
2. lag (Sentrumslaget): Tom Olsen, lagfører, Edvin Larsen, Godtfred Govertsen, Hjalmar Govertsen, Erling Engemyr, Eivind Gauslaa, Torvald Tellefsen, Inge Bjørnson, Samuel Glamsland, Sverre Drangsholt, Alf Knudsen og Mads Odegård Glamsland.
3. lag (Prestholtlaget): Ingvald Eigeland, lagfører, Thorstein Helling, Andreas Eigeland, Odvar Øina, Gunnar Flak, Asbjørn Bjelland, Bernt Liene og Jørgen Liene.
4. lag (Bergstølaget): Adolf Danielsen, lagfører, Tellef Buene, Oddvar Dyvik, Karl Knudsen, Lars Engemyr, Knut Myrene, Edvin Børresen og Krestoffer Karlsen.
5. lag (Justøylaget): Arne Helle, lagfører, Søren Hortemo, Arne Tveit, J. Stenberg, Morgan Corneliussen, Jens Hegland, Bjarne Johnsen, Olav Omestad og Oddmar Kristiansen.

Ordren de mottok gikk ut på at de skulle stå som baktropper for de allierte styrkene. Oppgaven besto i å foreta sabotasje m.v. under den forventede invasjonen.

På møtet ble det videre organisasjonsarbeidet lagt opp og lederfunksjonene utdelt. Det ble raskt oppnådd enighet om at lærer/løytnant Aanund Tveit ville være den selvskrevne leder for Lillesandsdistriktet. Kjøpmann Ole Olsen ble valgt som formidler/dekningsmann og lensmann Gunnar Svennevig som etterretnings-/kontaktmann. Forretningsfører Eivind Gauslaa i Vestre Moland forsyningsnevnd ble tildelt oppgaven som forsyningsssjef. Disse fire skulle utgjøre staben.

Tom Olsen fikk i oppdrag å oppsøke løytnant Aanund Tveit, lærer ved Bergstø skole, og spørre om han ville stille seg i spissen for militærorganisasjonen i Lillesand.

Aanund Tveit, født i Gjøvdal, var en typisk ledertype som hadde en egen evne til å finne ut av alle floker. Mange visste at han var sterkt opptatt av de nasjonale verdier. Han var videre kjent som en dyktig lærer.

Tiden utover sommeren og høsten ble en hektisk tid for de impliserte. De fleste av karene var på jobb fra klokken 07.00 til 17.00, og til 13.00 på lørdagene. Så var det å gå rett til instruksjon og opplæring etter arbeidstid.

Den aktive Lillesandsgruppen, som etter hvert kom opp i ca. 60 mann, kom til å utvikle seg til å bli en av de sterkeste i Aust-Agder.

I likhet med andre mil.org.-grupper på Sørlandet, ble kartleggingen av tyskerne en viktig bibeskjeftigelse for Lillesandsgruppen. Dette arbeidet foregikk parallelt med de øvrige aktivitetene. Tyskerne hadde påbegynt byggingen av Justøy festning i Maurvika. Ledelsen forsto at dette var et særdeles viktig objekt som det måtte holdes et skarpt oppsyn med. Justøylaget fikk som primæroppgave å dekke det viktige festningsanlegget.

Lærer Arne Tveit ble beordret til å ta sommerjobb på anlegget for å skaffe seg førstehånds kjennskap til utbyggingen. Tveit holdt nøye kontroll med tilgang og avgang av tyske soldater og norske tyskerarbeidere. Samtidig tegnet han skisser og kart over kanonenes plassering og skuddfelt. Materiellet ble i første omgang levert til lærer Birger Gauslaa ved Fjeldal og Sangereid skole. Deretter ble det viderebefordret til forretningsfører Sigrun Gauslaa i Lillesands-Posten, som fungerte som postkasse for etterretningssjefen, dr. Ragnar Lømsland.

Utenom Justøy festning ble festningsanleggene på Langøya, anlagt ved den østre innseilingen til Lillesand, dekket i etterretningsøyemed. Videre ble belegget i tyskerleiren i Prestegårdsskogen (Møglestu-leiren) behørig registrert. Det samme gjaldt anlegget på Julebauen. Gruppen fulgte ellers nøye med i all tysk gjennommarsj, og man holdt videre rede på antall tysker-hes-ter som til enhver tid befant seg i distriktet.

Gruppen i Lillesand opprettet faste forbindelseslinjer med både overordnede og underordnede ledd. Leo **Weatherstone** fungerte som mellommann til ledelsen i Kristiansand. Ole Olsen opprettet kontakt med gruppen på Birke-land, mens politikonstabel Oddvar Dyvik fungerte som bindeledd med avdelingene i Grimstad og Arendal.

Gruppen gikk til det skritt å ansette egen kurér. Nils Tønnesson, som led av multipel sklerose, ble engasjert til denne farefulle jobben. Man regnet med at Nils, som hadde store vanskeligheter med å bevege seg, ville passere uhindret gjennom tyske kontroller. Tyskerne viste gjerne godhet overfor handikappede.

Et særtrekk ved gruppen i Lillesand var at man tok sikringstiltakene spesielt alvorlig. Løytnant Tveit oppfordret eksempelvis lagførerne til å sende brev i posten – adressert til dem selv – for å teste effektiviteten til den tyske postsensuren. Det ble gjort på den måten at det ble plassert et hår rundt brettet. Var det borte når brevet ble åpnet, var det et klart bevis på at det hadde vært gjennom sensuren.

Gruppen i Lillesand, Vestre Moland, Høvåg og Birkenes lå fra begynnelsen av under Avsnitt 1, Arendalsavsnittet. Sommeren 1942 ble det skilt ut som eget avsnitt. Begrunnelsen var at Avsnitt 1 etter hvert var blitt temmelig stort, tungrodd og uhåndterlig. Det ble derfor besluttet å slanke avsnittet.

Avgjørelsen ble tatt i full forståelse med avsnittssjef Thore I. Tau.

Tom Olsen var en av dem som stilte seg ytterst skeptisk til nyordningen, men da «Arne Andersen» opplyste at det skjedde etter direkte ordre fra London, fulgte han og de øvrige lagførerne lojalt opp påbudet.

Tidlig på høsten 1942 kom det også igang en gruppe i Høvåg. Skipsmøtler Bernt Reinhardt jr. i Kristiansand, som hadde gode kontakter i Høvåg, tok initiativet. Forbindelsen ble knyttet ved at han henvendte seg til småbrukslærer Øivind Kostøl, som ble utnevnt som lagfører for Høvåg sentrum. Øvrige medlemmer var: Tømmermann Kåre Fjermeros, tidligere lensmann Sigurd Kleveland, forretningsfører Lorentz Drangsholt, kjøpmann Tore Danielsen og Anders Isefjær Kjøstvedt. Videre ble det dannet et lag i Ribe/Ulvøysund bestående av Torgeir Frøyså og Arnulf Larsen.

Kommandomessig ble Høvåg-gruppen lagt inn under løytnant Aanund Tveit i Lillesand. Gjennom lærer Torvald Ramsøy ble det opprettet kontakt med Leo Weatherstone, som allerede var tilknyttet militærorganisasjonen i Lillesand.

«Arne Andersen» hadde under oppholdet opplyst at det antagelig ville komme en større våpenforsendelse til Lillesand. Leo Weatherstone ble spurt om han ville påta seg arbeidet med å utporsjonere partiet slik at hver gruppe fikk ett sett med instruksjonsvåpen.

Noe senere fikk Leo Weatherstone beskjed om at etterretningssjefen i Lillesand, dr. Ragnar Lømsland, hadde mottatt våpnene og at han oppbevarte dem hjemme hos seg. Lagføreren reiste straks inn til Lillesand for å ordne med oppdelingen. Det kom ialt seks sett med instruksjonsvåpen til distriktene rundt Lillesand.

Våpensekken til Høvåg ble transportert av Leo Weatherstone og Tom Olsen en dag i september 1942. På tomannshånd diskuterte de den sikreste transportmåten for å unngå tysk kontroll. Landeveien ble raskt forkastet. Derfor måtte det bli sjøveien. Den farefulle transporten måtte dermed foregå med motorbåten til Leo Weatherstone. Det forelå to rutevalg, enten å kjøre utenom Justøy eller å ta seg gjennom Blindleia. Etter diverse overlegninger hvor de veide for eller imot, kom de til at det var desidert farligst å gå rundt Justøy. Etter mørkets frembrudd skjøt tyskerne på alt som rørte seg på havets overflate. De bestemte seg derfor for å ta den korteste ruten, selv om den ble ansett som risikabel nok.

På forhånd var det klart at det ville bli en noe nifs båttur, ettersom de var nødt til å passere under den ca. 50 meter lange broen som tyskerne hadde anlagt over Sundet (der hvor Justøybroa nå ligger), i forbindelse med festningsarbeidene i Maurvika. Den provisoriske forbindelsen var så lav at man måtte bøye seg ned ved passeringen. De var klar over at det største problemet ville være de tyske vaktene som bevoktet broen.

Leo Weatherstone og Tom Olsen plasserte seg ved motorkassen – utstyrt med hver sin Stengun. De hadde tent sigarettene for ikke å se altfor «hemmelighetsfulle» ut. I sakte fart tøffet de mot den lavhengende broen. Det var allerede blitt tussmørkt, slik at de kunne se de glødende sigarettene til de tyske vaktpostene. Med nervene i helspenn bega de seg inn i sundet. Idet de nærmet seg det farlige passeringspunktet, vinket de kjekt til tyskerne.

Soldatene vinket tilbake.

Plutselig fikk de to nordmennene lyskjeglen fra en lommelykt midt i fjeset. En av de tyske vaktpostene ønsket tydeligvis å studere hva slags folk som var ute og rekte så sent på kvelden. Våpensmuglerne hadde ventet seg dette og ble derfor ikke grepet av panikk, men oppførte seg som om de var fredlige fiskere på vei hjem fra dagens fisketur.

I noen nerveslitende, lange sekunder sto lysstrålen på. Så ble den slukket. De fikk klarsignal om å passere. Etter den alvorlige forskrekkelsen satte Leo Weatherstone full fart på motoren. Langsamt sèg de bort fra stedet som lett kunne ha satt endelige punktum for den første våpenforsendelsen til Høvåg.

For Leo Weatherstone ble det en hektisk tid. Et lag på Vestre Vallesverd kom igang. Det besto av Thorvald Ribe, Arne Håkedal, Peder Svendsen og Torvald Ramsøy.

Utover høsten ble tiden benyttet til forskjellige slags øvelser. Foruten våpenbruk ble det drevet med jiu-jitsu, bruk av kart og kompass, avstandsbedømmelse osv. Ved siden av denne virksomheten ble det drevet utstrakt spionasje i form av en detaljert kartlegging av tyske befestningene i distriktet.

En dag utpå høsten kom det en forsiktig forespørsel til Leo Weatherstone fra etterretningsstaben i Kristiansand om han kunne skaffe en liste over samtlige nazister og stripepersoner i Høvåg. I den anledning tok han kontakt med forretningsfører Lorentz Drangsholt i Høvåg trygdekasse, som han tidligere hadde hatt forbindelse med angående noen saker han måtte fremskaffe i etterretningssammenheng. Opplysningene ble skaffet.

Utpå høsten hadde Leo Weatherstone bygget ut sine lag til full styrke. Under en konferanse han hadde med Øivind Kostøl, lagføreren for sentrumslaget i Høvåg, ble det nevnt at det var noen karer på Ågerøya som gjerne ville være med i den militære motstandsbevegelsen. Etter endel diskusjon frem og tilbake samtykket Weatherstone i foreløpig å oppta dem i sin

Øivind Kostøl.

Notto Moseld.

gruppe. Det ble dannet et lag bestående av poståpner Olav Oddvin Andersen som lagfører. Øvrige medlemmer var Ole Knudsen, Torbjørn Knudsen, Anders Thorsen, Aksel Kristiansen og Henry Johansen.

Etter at Leo Weatherstone hadde instruert ferdig sine lag, fikk han besøk av endel karer fra Høvåg, deriblant Øivind Kostøl, Bernt Reinhardt jr. og Kåre Fjermeros. Weatherstone gjennomgikk det han hadde lært av Linge-agenten Erling Jensen på våpenkurset. Senere fikk Øivind Kostøl et sett med instruksjonsmateriell, slik at han kunne undervise de andre på Høvåg-laget.

Nok en gruppe innen militærorganisasjonen ble startet i denne perioden. Det var Randesundgruppen. Initiativet ble tatt av skipsmegler Bernt Reinhardt jr. i Kristiansand. Reinhardt var, som tidligere nevnt, tilknyttet Laudals organisasjon og handlet

formodentlig på oppdrag fra distriktssjefen.

Det var småbruker Birger Erichsen, en bekjent av Reinhardt, som først fikk oppdraget med å danne en gruppe. Erichsen ringte anonymt til en bekjent, Arnold Haanes, og ba ham møte opp på et bestemt sted på et nærmere oppgitt tidspunkt.

Arnold Haanes møtte opp som avtalt. Først da ble han klar over at personen som hadde ringt var Birger Erichsen. Under konferansen ble Haanes spurt om han var villig til å verve medlemmer til en gruppe. Dette svarte han ja til. De første som ble spurt var Harald Korsvik og Johannes Timenes. I samråd med disse ble de øvrige vervet. Det var Magnus Bragdø, Daniel Timenes, John Berhus, Gustav Dalsvåg og John Støle.

Magnus Bragdø ble utpekt som gruppeleder, mens de øvrige skulle fungere som lagførere. De skulle selv utpeke sine folk. Men så langt var det ingen som kom.

I Arendalsavsnittet ble en mil.org.-gruppe, som var startet allerede i april-dagene 1940, tilsluttet militærorganisasjonen sommeren 1942.

Gruppen ble ledet av Tore Ledaal. Den besto ellers av John Olimstad, Knut Vollene og Stian Noddeland. Den hadde sitt utspring i Austre Moland skytterlag. Allerede i mai-dagene i 1940 planla styremedlemmene å slutte seg til de kjempende norske styrkene i Nord-Norge. Men så kom kapitulasjonen relativt kort tid etter og det ble ikke noe av det velmenende tiltaket.

Sommeren 1941 besluttet de fire karene å starte en militær organisasjon på egenhånd. Tore Ledaal gikk igang med å skaffe seg oversikt over hva som

Leo Weatherstone og hans kone Margreta.

dukket opp en mistenkelig person på utsiden av senderhytta.

Notto Tobiassen gjorde telegrafisten oppmerksom på fremmedkaren. «Han må vi ta,» utbrøt Braastad og grep øyeblikkelig pistolen. Tobiassen fikk imidlertid avverget den faretruende situasjonen. 26-åringen gjorde telegrafisten oppmerksom på at han kjente mannen. Han tilbød seg å gå ut og snakke med ham for å få nærmere rede på hva han eventuelt hadde sett.

Den ubudne gjesten viste seg å være Arnold Spjote. Han fortalte at han var ute og lette etter en bortkommen sau.

Etter denne urovekkende episoden turde ikke Gunnar Braastad ta sjansen på å fortsette med sendingene fra Bjelkeberg. Han ga beskjed til dr. Dal at det var nødvendig å finne et sikrere oppholdssted.

Etterretningssjefen tok omgående kontakt med Nils Kylland på gården Tjøntveit, og spurte om han ikke hadde plass «for noen karer som ikke ville inn i Arbeidstjenesten». Jo, den solide bonden mente at de trygt kunne anbringes på den gamle heigården Hellerslia. Dit ble telegrafisten flyttet.

Det viste seg snart at de atmosfæriske forholdene i Hellerslia var stikk motsatt av de som hadde hersket på Bjelkeberg. Telegrammene fra London kom fint inn, mens det var usedvanlig vanskelig å oppnå kontakt med Home Station.

Derfor gjaldt det å finne et nytt sted for senderen enda en gang.

Dr. Dal tok kontakt med sin etterretningsagent i Høvåg, forretningsfører Lorentz Drangsholt ved Trygdekassen, og anmodet ham om å finne en passende plass for telegrafisten. Drangsholt gjorde en forsiktig henvendelse til en som han mente ville egne seg utmerket som dekningsvert.

Mannen han kontaktet var den 24 år gamle gårdbrukeren Leo Weatherstone på Kvarsnes, lagfører for et lag innen militærorganisasjonen i Høvåg. Han drev et gårdsbruk ytterst ute i Vallesverdfjorden, like ved Blindleia. Småbruket ble ansett som ideelt for hemmelig virksomhet. Skjulestedet hadde godt med husrom, og det var forholdsvis lett å skaffe mat. Det fantes dessuten gode rettemuligheter ved en eventuell flukt.

Leo Weatherstone ba om betenkningstid før han eventuelt kunne gi klar-

signal. Han måtte formelt spørre sin stefar først, ettersom det var stefaren som eide gårdsbruket.

Neste dag ringte Leo Weatherstone til Drangsholt og sa at han gjerne ville ha den flasken med karve som forretningsføreren hadde snakket om å selge, og spurte om når den avtalte varen kunne leveres. Et nærmere avtalt tidspunkt ble oppgitt. Noen dager senere møtte han trygdekassebestyreren oppe ved Gåsetjønn i Høvåg, hvor avtalen ble beseglet. Datoen var den 4. oktober 1942. Noen dager senere kom dr. Dal kjørende med Gunnar Braastad, som ble presentert som «Sverre Gundersen» for sitt nye vertskap. Før de skiltes ble det avtalt hvorledes de skulle motta og sende de inngående og utgående meldingene.

Omsider hadde SWAN-senderen fått permanent base. Radiostasjonen ble rigget opp, og etter endel mislykte forsøk fikk Gunnar Braastad omsider senderen til å virke tilfredsstillende. Telegrafisten fremholdt begeistret overfor Leo Weatherstone at han nesten ikke hadde opplevd maken til forhold. De var nærmest perfekte.

Fra nå av ble Kvarsnes hovedbasen for SWAN-senderen. Radiostasjonen ble et viktig støttepunkt i militær- og etterretningsorganisasjonens vidtforenende aktiviteter. I de kommende måneder gikk det en jevn strøm av meldinger gjennom eteren.

Til å begynne med sto sender og mottager ute i friluft, men så fant Braastad og Weatherstone ut at det ville være mer praktisk å skille de to apparatene. Senderen og akkumulatoren ble plassert i en galvanisert trommel og gravd ned oppe ved en fjelltopp, et par hundre meter ovenfor småbruket.

En omkring 75 meter lang antenne ble strukket mellom to telefonstolper,

Kvarsnes sett fra sjøen.

som ble plassert på hver sin 50 meter høye fjelltopp. Antennetråden ble stjålet fra tyske anlegg av Tom Olsen i Lillesand, svoger til Leo Weatherstone. Kabelen som trengtes til relé og strømforsyning, ble skaffet til veie i mange små biter av Hans J. Reinertsen og brødrene Per og Dagfinn Stoveland. De to sistnevnte var svogre av Leo Weatherstone.

På denne måten ble mesteparten av familien trukket inn i radiovirksomheten på et eller annet vis.

Dagfinn Stoveland, bare 17 år gammel, arbeidet i Telegrafverket i Lillesand. På vei til jobb oppdaget han at Høvågruta av og til kjørte ned den solide sambandskabelen, som tyskerne holdt på å strekke mellom Kristiansand og festningsanlegget i Maurvika på Justøy. Det skjedde jevnlig når våt og tung snø tyngte ledningen ned, slik at den ble hengende nesten helt nede ved bakken.

Dermed var det bare å rappe 20-30 meter av den isolerte kabelen på hjemveien. For å gi tyveriet karakter av å være et «naturlig» uhell, benyttet han en stein til å skjære av ledningen. Ute på Kvarsnes ble bitene forskriftsmessig skjøttet sammen.

Senderen ble manøvrert ved hjelp av et relé som ble rigget til. Denne smarte, tekniske anordningen virket så utrolig fint at Braastad ble rent forskrekket. Stasjonen hadde tre faste sendinger pr. uke – mandag klokken 16.00, onsdag klokken 17.00 og fredag klokken 14.00. Som regel var det bare å trykke på knappen, så var forbindelsen med Home Station i orden.

Gjennom dr. Ragnar Lømsland i Lillesand og forretningsfører Lorentz Drangsholt i Høvåg, ble forbindelsen med dr. Dal opprettholdt. Handelsbetjent Kåre Vollen på Birkeland fungerte som syklende «postbud». Et par ganger, når det kom høyt prioriterte meldinger, måtte imidlertid Leo Weatherstone foreta kurerturer over heia til Birkeland. Videre fungerte Per Stoveland som kurér noen ganger med hastetelegrammer til Torstein Svendsen, militærorganisasjonens lokale leder på Birkeland.

For å kunne fungere og eksistere i et okkupert land, måtte en illegal radioagent ha et sikkert og veletablert apparat bak seg. Flere lokale personer innen militær- og etterretningsorganisasjonen ble trukket inn som bakmenn i den fordekte virksomheten. Man var sterkt opptatt av å begrense antall hjelpere rundt stasjonen i størst mulig utstrekning, men det oppsto snart behov for å få organisert et hjelpeapparat av en viss størrelse i lokalsamfunnet.

Selv om disse personene var pinlig klar over at de utsatte seg selv for den aller største risiko, så sa de seg allikevel villig til å ta sjansen. Lorentz Drangsholt forsynte radiooperatøren med rasjoneringskort som han hadde lett tilgang til. Gjennom kjøpmann Tore Danielsen i Høvåg ble det skaffet klær. Noen ganger kom gruppelederen i Høvåg, Øivind Kostøl, med kjøtt og andre saker som det var vanskelig å skaffe i krigens strengt rasjonerte hverdag.

Frykten for avsløring lå alltid som en mare over den hemmelighetsbelagte virksomheten. En razzia kunne få katastrofale følger. Som en ekstra sikkerhetsforanstaltning for å beskytte senderen hvis tyskerne uventet skulle foreta en ren rutinekontroll, ble det etablert et spesielt varslingsystem.

Gjennom kjøpmannsfamilien Reinertsen på Østre Vallesverd ble det avtalt en spesiell kode melding. I tilfelle det ble merket mistenkelig tysk aktivitet, eller det skjedde noe annet urovekkende, skulle de øyeblikkelig alarmere om faren.

Kodeordet var: Vaskepulveret er kommet.

Under oppholdet på Kvarsnes gikk Gunnar Braastad igang med å lære opp en reservetelegrafist, slik operasjonsinstruksen foreskrev. Valget falt på Arnulf Larsen, skipstelegrafist av utdanning, som bodde i Ulvøysund. Larsen sa seg villig til å overta sendingene med en av de nye motagerne som Braastad hadde bedt om å få tilsendt fra Storbritannia.

Leo Weatherstone hadde ved hjelp av den avsatte lensmannen i Høvåg, Sigurd Kleveland, fått ut den beslaglagte radioen fra radiolageret. Det skjedde en mørk høstnatt. Den ble hentet i båt. De to motstandskarene lyttet ivrig på de norske nyhetssendingene fra BBC, og holdt seg nøye underrettet om storkrigens gang.

Det desidert vanskeligste problemet vedrørende radiovirksomheten, besto i å få ladet opp akkumulatoren. Dette måtte selvsagt skje i dypeste hemmelighet. Leo Weatherstone disponerte en motorsjette som han jevnlig kjørte inn til Lillesand med, hvor batteriet ble ladet opp i Carlsons Elektriske Forretning. For ikke å vekke altfor stor mistenksomhet, ble batteriet vekselvis sendt til Lillesand og Kristiansand. Leo Weatherstone drev med traktor, og det var forsåvidt helt naturlig at batteriet måtte lades opp. Senere ble det anskaffet et ladeapparat, slik at de livsviktige akkumulatorene kunne lades opp på stedet.

Under oppholdet på Kvarsnes arbeidet Gunnar Braastad noenlunde usjenerert, selv om radiosenderen befant seg så å si rett foran nesen på de tyske okkupantene. Tyskerne hadde opprettet flere lytte- og peilestasjoner langs kysten, men Braastad oppdaget aldri indikasjoner på at tyskerne klarte å peile inn stasjonen. Riktignok så Leo Weatherstone av og til det tyske peileflyet i kikkerten – etter at det hadde lettet fra Kjevik – når telegrafisten var i full aksjon. (Flyet ble på folkemunne kalt «storken» etter flytypen Fiesler Storch).

Gunnar Braastad sørget imidlertid for å gjøre meldingene så korte som overhodet mulig, slik at flyet aldri rakk å lokalisere stasjonen. Det er lite tro-

Gunnar Braastad.

lig at andre enn den lille gruppen rundt radiostasjonen visste hva som egentlig foregikk i de elleve ukene den var stasjonert på Kvarsnes. Tyskerne gjorde det i alle fall ikke.

Småbruket til Leo Weatherstone på Kvarsnes var hovedbasen for radiostasjonen SWAN. Stedet lå avsondret til helt ute ved Blindleia. Ved opprullingen av Laudals organisasjon, rodde telegrafist Gunnar Braastad over til Nasledalen. Deretter ble han ført til Fluberghytta. Den tyske festningen i Maurvika på Justøy, var et viktig spionmål for miL.org-gruppen i Lillesand.

Radiostasjonen SWAN ble først plassert i «radiohytta» ved Bjorvann i Tveit. Den korte avstanden til Kjevik flyplass ble betraktet som lite tilfredsstillende. Etterrettingsjef Otto Dal i XU bodde på Grødam. Han gikk i dekning på Røynds sammen med politikonstabel Henry Aamo.

Svanens død

Telegrafisten Gunnar Braastad på Kvarsnes i Høvåg, ble i første omgang ikke berørt av opprullingen.

De arresterte klarte å hemmeligholde hans tilstedeværelse.

Dette førte til at den livsviktige telegramutvekslingen med Storbritannia kunne opprettholdes. Etter at dr. Otto Dal gikk i dekning, ble imidlertid kontakten med organisasjonens ledelse avskåret.

Telegram nr. 19, ekspedert 17. desember 1942, forteller litt om de oppståtte vanskelighetene:

SER UT SOM OM HELE LEDELSEN ER ARRESTERT STOPP FOR ØYEBLIKKET UTEN FORBINDELSE STOPP GOD JUL OG GODT NYTTÅR TIL ALLE FRA LOFTY

Den spente situasjonen som rådet i disse kritiske desemberdagene med nesten daglige arrestasjoner, førte til at Gunnar Braastad følte sin stilling sterkt utsatt. Under disse omstendigheter var han sterkt i tvil om hva han skulle foreta seg. Skulle han fortsette med den livsviktige telegramtrafikken og med de faremomentene det innebar, eller skulle han ganske enkelt stenge senderen? Foreløpig valgte han å ta en pause for å se hvordan tingene utviklet seg.

Stasjonen ble dermed liggende død resten av desember.

På nyåret hadde forholdene tilsynelatende roet seg. Det ble ikke foretatt noen nye arrestasjoner. Telegrafisten fant å kunne gjenoppta virksomheten. I et telegram datert 1. januar 1943, informerte han Home Station om at det fremdeles ikke forelå noe nytt om de fengslede lederne. Han meddeler den militære ledelsen i Storbritannia at han har besluttet å stenge senderen inntil forholdene blir normale igjen. Han avslutter telegrammet med et ønske om et seierrikt år.

2. januar 1943 ble radioantennen rigget ned og utstyret gjemt bort.

SWAN gikk av luften.

Noen dager senere, 4. januar, dukket Gestapo opp på Kvarsnes. Hans J.

Reinertsens 12 år gamle søster, Gunhild, oppdaget heldigvis at Gestapo-bilen stoppet på Jordet ved Østre Vallesverd. To ukjente menn begynte å gå nedover den smale kjerreveien. Hun løp inn og fortalte at noen tyskere var på vei ut til Kvarsnes. Reinertsen-familien oppfattet at nå måtte det reageres rakt.

Moren, Ingrid Reinertsen, ringte øyeblikkelig ut til Kvarsnes med beskjed om at «vaskepulveret var kommet og måtte hentes snarest.»

Dette var koden om at tyskerne var på vei! Tilføyelsen om at det hastet, var noe de selv hadde funnet på. Mottageren forsto imidlertid at det måtte være noe helt spesielt på ferde.

Det sto kanskje om livet.

Med en gang telefonbeskjeden var gitt til Kvarsnes, syklet Hans J. Reinertsen til Nasledalen og underrettet Per Stoveland om at tyskerne var på vei ut til radiostasjonen. De ble raskt enige om at Leo Weatherstone, som tidligere på dagen hadde dradd til barselhjemmet i Kristiansand for å hente sin kone Margreta og den nyfødte sønnen Tor, måtte varsles.

Per Stoveland rasket sammen det mest nødvendige og syklet over Røy-nåsheia til Kristiansand. Han slet hardt på det vanskelige foret, men kom allikevel for sent.

Leo Weatherstone var allerede tatt.

Gunnar Braastad fikk den alarmerende beskjeden og reagerte momentant. Telegrafisten fikk rasket med seg pistolen og noe av det personlige utstyret. Kun iført bukse og skjorte stakk han opp i heia bak gården, men ikke lenger unna enn at han kunne holde øye med tyskerne. Takket være varselet, hadde hans sjanser til å unngå arrestasjonen steget. Nå gjaldt det å håpe på at lykken fortsatt sto ham bi.

Dekningsfamilien, Christian og Ruth Beck, sørget for å få av veien alt av avslørende karakter. Kort etter troppet SS-Hauptscharführer Fritz Lipicki opp sammen med tolken Jørgen Myrre. De spurte straks etter Leo Weatherstone. Moren svarte at han ikke var hjemme.

Gestapisten og den norske tolken ransaket deretter hele huset. Samtlige rom ble gjennomsokt, men de fant ingen ting av interesse. På dette tidspunkt visste ikke tyskerne noe om telegrafisten. Det var Leo Weatherstone de var ute etter.

Lipicki forhørte ekteparet Beck. Gestapisten presset sterkt på å få vite hvor sønnen oppholdt seg. Fru Beck prøvde i det lengste å holde stand mot den pågående kriminalsekretæren.

Til slutt visste hun ikke sine arme råd.

Ruth Beck sto overfor et vanskelig dilemma. Skulle hun ofre sønnen eller telegrafisten? Til slutt dro hun den slutning at under ingen omstendighet måtte telegrafisten bli tatt.

I et forsøk på å redde telegrafisten fra Gestapos klør, fortalte hun at Leo befant seg på barselhjemmet i Kristiansand. Lipicki smilte fornøyd. Gesta-

pisten ringte omgående til sine overordnede på Arkivet, og fortalte hvor de kunne finne den ettersøkte lagfører i militærorganisasjonen.

Arrestasjonen av Leo Weatherstone skjedde på denne måten: Han kom ved 12-tiden opp til sine kone. Etter at de hadde sittet og pratet en stund, sa Leo strålende: «Nå er visst det verste over for en stund. Vi kan ta det med ro, tror jeg.» Fem minutter senere kom bestyrerinnen, søster Ellen, helt forstyrret inn og utbrøt: «Politiet vil snakke med Dem, Weatherstone.»

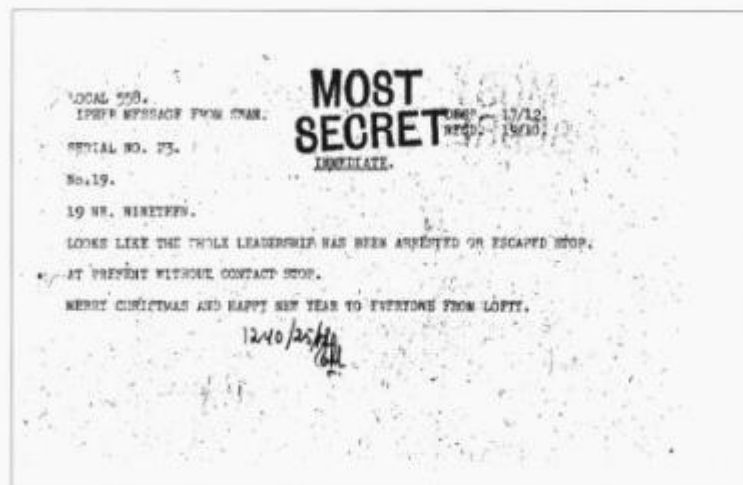
Han forsto at han satt fanget i en felle. Han var fullstendig klar over at spillet var tapt.

Da han kom ut på gangen, sto Arkiv-tolken Jacob Aas Rynning og SS-Unterscharführer Paul Heinze der. De spurte om han var Leo Weatherstone. Høvdingen – som folk fra Høvåg kalles – svarte bekræftende og fikk ordre om å følge med. På spørsmål om han kunne få lov til å si noen ord til sin kone først, fikk han inntrykk av at Rynning ikke hadde noe imot det. Men så kikket tolken tvilrædig bort på Heinze og spurte om tillatelse. «Nein,» svarte gestapisten brutalt. Arrestanten ble ført ned til den ventende politibilen.

I full fart bar det til Arkivet.

Etter fremkomsten til sikkerhetspolitiets hovedkvarter, ventet han å bli tatt i avhør med en gang. Til hans store forbauselse ble han bare innregistrert. Så ble han sendt videre til kretsfangslet.

Ved innsettelsen kom Weatherstone til å titte i fengselsprotokollen som lå

Dekningsvertene Margreta og Leo Weatherstone og Christian og Ruth Beck.

oppslått på bordet. Det var da han fikk sjokk nummer to denne dagen. Siste navn i kolonnen sto nedtegnet klart og tydelig: Lege Ragnar Lømsland, Lillesand.

Gunnar Braastad så at tyskerne forlot Kvarsnes og skyndte seg inn. Han var helt stivfrossen etter det lange oppholdet ute i den bitende januarkulden. Etter å ha fått varmen i kroppen falt han til ro. Linge-karen ble helt knust da han fikk høre at Leo Weatherstone, hans gode medhjelper, satt arrestert. Han visste ikke riktig hva han skulle foreta seg. Foreløpig hadde han unnslettet Gestapo på hengende håret.

Ett var sikkert. Det var livsviktig å komme seg bort fra dekningsstedet for tyskerne kom tilbake. Han turde ikke ta sjansen på at Leo Weatherstone ville klare å holde tett under den torturen som han helt sikkert ville bli utsatt for.

Siden søkelyset allerede var blitt satt på Kvarsnes, kunne det ventes ny razzia når som helst. Han visste at han kunne stole på vertsfolket, men han likte ikke tanken på at han kanskje kunne føre død og ødeleggelse over familien som hadde stelt så godt for ham.

Etter lange overveielser dro han den slutning at det var sikrest å gå i dekning i nabolaget.

Hans eneste kontakter utenom Beck-familien, var Geirulv og Gudrun Stoveland, foreldrene til Leos kone, Margreta. De bodde på et lite gårdsbruk i Nasledalen på Fjeldal. Det var grunn til å anta at Stoveland-familien ennå

Telegrafisten søkte skjul i Nasledalen.

ikke hadde kommet i Gestapos søkelys. Han bestemte seg for å dra dit. Det var folk som var villig til å hjelpe ham på flukten mot friheten.

I første omgang ble han stuvet ned i kjelleren.

Utpå kvelden kom sønnen Dagfinn hjem fra sitt arbeid i Lillesand. 17-åringen ble satt inn i saken. Far og sønn ble enige om at den sikreste plassen ville være å anbringe telegrafisten i en hytte de hadde bygget inne ved Flubergtjønn.

Gunnar Braastad ble hentet opp fra kjelleren. Telegrafisten var temmelig forfrossen etter de lange oppholdene i streng kulde i flere timer. Fru Stoveland tullet noen varme ulltepper rundt den skjelvende Linge-karen og serverte ham varm drikke og mat.

I mellomtiden gikk Dagfinn Stoveland igang med å pakke ryggsekkene. De ble fylt med så å si alt de eide av ekstra matvarer i huset. Spiskammerset ble rensket for sitt oppsparte kriselager.

Ruten de skulle følge inn til hytta ble bestemt. Det var innlysende at de ikke kunne anvende den letteste veien som vanligvis ble benyttet, gjennom Fjeldal og forbi Bjelland. De kunne risikere å bli sett. Dagfinn bestemte seg for å følge en mest mulig rett linje fra Sandvika og inn. Dette betød at ruten kom til å gå i tett skog og ulendt terreng. Strekningen var omkring fem-seks kilometer i luftlinje.

Sent på kvelden startet de to motstandskarene med hver sin tunge ryggsekk. Dagfinn som kjente veien etter utallige ekspedisjoner, gikk først og trakk opp spor i snøen. Telegrafisten stolpet etter. I gåsemarsj bar det innover de øde skogstrekningene.

Været var på deres side. Det var overskyet. Himmelen var blysvart, og det falt lett regn.

Det ble en tung marsj over heia inn til Flubergtjønn. I høyden lå snøen dyp og Braastad begynte å bli redd for at Dagfinn Stoveland ikke skulle finne frem i mørket.

Men unggutten hadde gått veien mange ganger tidligere og fant gjemmestedet. «Der ligger hytta,» forkynte Dagfinn Stoveland stolt. Den svære bamsen snudde seg tok følgesvennen i hånden og sa bare: «Gratulerer, Dagfinn.» Unggutten ble kry. Å få anerkjennelse fra en som hadde gjennomgått tøff commandotrening i England og vant til litt av hvert, det var en stor honnør som han aldri kom til å glemme.

Fra dette øyeblikket var de kamerater, den store aldersforskjellen til tross.

Det var ikke akkurat noe slott som åpenbarte seg. Hytta var snaue to år gammel og utført med en enkel og nøktern standard. Den var blitt bygget av de mannlige medlemmene av Stoveland-familien, for å ha et sikkert skjulested å trekke seg tilbake til. Hvis det skulle bli nødvendig. Nå var det plutselig blitt absolutt nødvendig. Det skulle altså bli en hemmelig agent fra England som ble den første leieboer.

Selv om utstyret kanskje var noe spartansk, så var hytta ihvertfall et glimrende skjulested. Den lå midt i tett granskog, slik at den var vanskelig å oppdage for man var like innpå. Granene sto så nær at grenene delvis skjulte byggverket fra luften. På denne tiden av året var det vanligvis lite trafikk inn til disse øde traktene.

Det siste var viktig.

Utslitte etter strabasene strakte de seg ut på hver sin brisk. De ble liggende lenge, i taushet, inntil de følte at varmen var i ferd med å forsvinne ut av kroppen. Så var det å få fyrt opp i ovnen. Snart knitret det kraftig på ildstedet. Dagfinn Stoveland hentet snø og kokte buljong. Den varme drikken og fru Stovelands hjemmebakke brød smakte himmelsk.

Unggutten bar inn et stort fang med tørrved, slik at telegrafisten skulle ha brensel for noen dager. Parafin ble fylt på lampene og vinduene ble omhyggelig blendet. «Sverre Gundersen», alias Gunnar Braastad, konstaterte tilfreds at det var et lunt rede.

Linge-karen stadig kom tilbake skjebnen til Leo **Weatherstone** og de andre som hadde kommet i Gestapos klør. Likeledes var han sterkt bekymret for den forlatte senderen på Kvarsnes. Den livsviktige forbindelsen med Storbritannia hadde opphørt. De allierte var uten øyne og ører i Kristiansands-distriktet. Dagfinn Stoveland og Gunnar Braastad drøftet mulighetene for å

Med døden i lommen

SWAN-telegrafisten Gunnar Braastad tenkte stadig på den etterlatte radio-stasjonen på Kvarsnes. Det bekymret ham at han ikke fikk anledning til å sende melding til England om det som foregikk.

Dagfinn Stoveland trøstet ham med at tyskerne trolig lå på vakt med sine lytteapparater, slik at det var bedre å se tiden an.

Stadig nye bekymringer dukket opp. Hva ville skje hvis tyskerne kom på sporet og overrumplet dem på hytta? Noen få våpen hadde de riktignok til disposisjon. De lå trygt og forsvarlig gjemt under hytta. Karene kom fort til den slutning at det ville være nytteløst å forsvare seg med en hagle, et Krag Jørgensen-gevær og en gammel Remington-rifle mot en tysk styrke.

Dagfinn Stoveland spurte telegrafisten om han skulle hente pistolen som lå gjemt i senderkassen, men Linge-karen bare ristet på hodet. Det ville være for avslørende hvis han ble visitert.

Gunnar Braastad visste at han som Linge-mann var sterkt utsatt. Han var klar over at han ble betraktet som uhyre verdifull i tyskernes øyne, og kunne vente seg ubarmhjertig behandling hvis han ble tatt. I beste fall kunne han håpe på å få en kule på stedet. Han var imidlertid forberedt på det verste.

Som mange andre agenter var han utstyrt med dødsspill. En liten gummi-kapsel på størrelse med en enøring. Tabletten inneholdt blåsyre, som kunne ta livet av en mann på få sekunder.

Karene diskuterte mulighetene for å få satt senderen i drift igjen. De ble imidlertid enige om at det måtte bli fast snødekke før det kunne bli aktuelt å transportere det tunge utstyret inn til hytta.

Sikkerhetsaspektet lå stadig og gnog i bakhodet. Faren for at Gestapo kunne komme til å banke ut nye opplysninger av arrestantene, var en mulighet de måtte ta i betraktning. De tre karene begynte å tilrettelegge en rask flukt i tilfelle det skulle oppstå en nødsituasjon.

Dagfinn Stoveland og Hans J. Reinertsen tok avskjed med Braastad, og overlot ham nok en gang til ensomheten.

De to motstandskarene forlot hytta i håp om å få en fredelig uke. Telegra-

fisten hadde iallfall tilstrekkelig med mat, ved og lesestoff. I tillegg hadde de utstyrt ham med en kortstokk, slik at han kunne forkorte ventetiden med å legge kabal.

Tyskerne forholdt seg fremdeles rolig, men Stoveland og Reinertsen fryktet for at det brygget opp til et eller annet. Det gikk hardnakkede rykter om at politifullmektig Thore I. Tau hadde klart å flykte fra en transport mellom Arendal og Kristiansand, og at Gestapo hadde satt alt inn på å få fakkert rømlingen.

Så kom lørdagen igjen.

Det var klart kaldt vær og månen kom tidlig opp. Det var fint skiføre og dermed lett å trekke skikjelken. Gunnar Braastad hadde antydning at han savnet musikk, særlig noe av Jens Book Jenssen.

De to forsyngsansvarlige, Dagfinn Stoveland og Hans J. Reinertsen, bragte denne gang med seg en reisegrammofon og en koffert full av plater på kjelken. Under veis fant de ut at de ville spille telegrafisten et puss. På det dunbløte silkeføret snek de seg lydløst helt inn til hytteveggen. Her stilte de opp reisegrammofonen på trappen og satte på «Det blir atter sol og sommer» med «Book'n». Det kom et gledesbrøl inne fra hytta.

Alle tre hadde fortsatt optimismen i behold, selv om uvissheten begynte å slite på nervene. De diskuterte ofte muligheten for å få satt senderen i drift igjen.

Gunnar Braastad mente det ville være bra forhold for senderen inne ved hytta. Hvis føret ble bra kunne de dra senderen og de to akkumulatorene inn på skikjelken. Kapasiteten burde kunne holde til ca. tre sendinger pr. oppladning. De to unge medhjelpere mente at de skulle klare å bære akkumulatorene frem og tilbake i ryggsekk når de trengte oppladning.

De to ungguttene forlot telegrafisten om kvelden med håp om at de ville sees neste helg.

Slik skulle det allikevel ikke gå.

Det ble en stille uke. Snøen lavet ned hver dag, slik at forholdene ble bedre og bedre. På grunn av faren for razzia, hadde Geirulv Stoveland flyttet senderen fra Kvarsnes og inn til Nasledalen. Forbindelsen til kontaktene i Høvåg og Lillesand ble opprettholdt. Men ingenting hendte.

Så kom fredag den 22. januar.

Denne dagen fikk Christian Beck og Ruth Beck beskjed om at de kunne besøke Leo **Weatherstone** på Arkivet i Kristiansand. I stedet viste det seg at de var blitt innkalt til et regulært forhør. De ble omgående forelagt kjensgjerningene: Gestapo visste nå alt om telegrafist «Gundersen». Nå ville de ha greie på hvor han befant seg.

Det viste seg at flere av de arresterte hadde brutt sammen under torturen, og hadde gitt alle de opplysninger de satt inne med til Gestapo. Ekteparet Beck ble inngående utspurt om hvor telegrafisten hadde tatt veien, men de

at han ikke visste hvor telegrafisten hadde tatt veien. Han fryktet alvorlig for at uttalelsen ville føre til at de trappet opp presset ytterligere.

Derfor fortsatte han å spille totalt uvitende.

Det oppsto en lang pause. Så kom det plutselig fra Arkiv-sjefen: «Vi har en plan, Stoveland. De skal få en bil tilbake til Lillesand med en gang. De skal spenne på Dem skiene og dra ut å lete etter «der Funker» (telegrafisten). Hvis De finner ham og melder fra til oss – eller bringer ham hit – skal De slippe fri.»

Dagfinn Stoveland ble helt mållos. Et slikt forslag var det han minst hadde ventet. Det oppsto en ny og lang pause. Kerner var tydelig irritert. Stoveland svarte bestemt at han ikke kunne forråde en god kamerat og god nordmann.

Den åpenhjertige uttalelsen medførte at Kerner fløy opp i fullt raseri. «Skjønner De ikke, herr Stoveland, at denne mannen er en forræder – en Englandsagent – som fortjener den strengeste straff. De må skjønne, Stoveland, at hvis De ikke går med på vårt forslag, så vil De få lovens strengeste straff. Din familie vil bli utslettet og hele Kvarsnes og ditt hjem vil bli brent.»

Kerner begynte å legge ut om skyting av uskyldige gisler. Dagfinn Stoveland øynet en sjanse og spurte om å få betenkningstid. Kerner var fremdeles mektig irritert. Til ungguttens store forundring sa Kerner at han skulle få betenkningstid til neste dag. Men da måtte de ha et svar.

Turen gikk ned til en enecelle i underetasjen. Det ble en vanskelig natt med tvil, grubling og mareritt. For sitt indre øye så han for seg barndomshjemmet som sto i flammer og hele familien utryddet. Han forsto at han ikke bare hadde seg selv og sitt eget liv å ta ansvar for lenger.

Det ble langt på ettermiddagen neste dag før celledøren gikk opp og en tysker hentet ham opp til Lipickis kontor. Spenningen var på bristepunktet. Hva skulle han svare? Han ble helt sjokkert da han oppdaget radiosenderen og «Sverre Gundersen»s pistol på gulvet. De hadde altså funnet alt. Lipicki brølte på sitt dansk-tysk: «Kjenner De noe til dette?»

Ungguten var sterkt i villrede hva han skulle svare. Han bare ristet på hodet. I det samme gikk en dør opp. Leo Weatherstone ble ført inn. Svogeren så forferdelig ut – skjegget og medtatt etter mishandlingen. Lipicki før øyeblikkelig på Dagfinn Stoveland og ga ham en kraftig ørefik, pekte på senderen og skrek: «Husker De noe nå?» Leo Weatherstone gikk imellom og fremholdt overfor Lipicki at 17-åringen ikke hadde hatt noe med senderen å gjøre. Denne forklaringen aksepterte Lipicki. I stedet spurte han hvor våpenlageret var gravd ned. Dagfinn Stoveland svarte at våpnene hadde «Sverre Gundersen» droppet i sjøen da han rømte fra Kvarsnes.

Deretter ble Dagfinn Stoveland bragt ned til cellen igjen. Klokken kunne være rundt 17. Like etter ankomsten gikk celledøren opp og hans far, Geirulv Stoveland, ble låst inn. Han så aldeles utslått ut. Det første han sa til sønnen var: «Vi er kommet til et helvete på jord.»

Faren fortalte i korthet hva som hadde skjedd. Dagfinn Stoveland informerte til gjengjeld om Kerners ultimatum, men fremholdt at han hadde nektet å gå med på noe. Han hadde imidlertid fått betenkningstid. Faren fortalte da at han nettopp var blitt forelagt nøyaktig det samme forslaget. Kerner hadde dessuten vist ham et brev fra Terboven om at sikkerhetspolitiet var blitt pålagt å skyte 20 gisler i Hovåg og om nødvendig innføre unntakstilstand.

Far og sønn følte seg temmelig hjelpeløse overfor de uhyrlige truslene som Kerner truet med å gjennomføre. Noen videre samtale om den dystre situasjonen ble det ikke anledning til. Faren ble hentet rett etter. Dagfinn Stoveland ble sittende tilbake i ensomhet. Slik satt han i det uvisse i tre uker.

I ettertid fikk han vite at «Sverre Gundersen» samme kveld hadde reist med toget til Oslo. Den verdifulle utsettelsen som telegrafisten hadde fått, hadde vært tilstrekkelig til å gi ham muligheten til å flykte.

På Sipos nåde

Om kvelden 26. januar 1943 ble Leo Weatherstone hentet opp til et nytt forhør på Arkivet.

Hans svigerfar Geirulv Stoveland, befant seg allerede på kontoret. Svigerfaren virket fullstendig utkjørt etter de harde forhørene på Arkivet. Tilstede var sjefen for det tyske sikkerhetspolitiet i Kristiansand, kriminalkommissar Rudolf Kerner, SS-Hauptscharführer Fritz Lipicki og den norske tolken, Jacob Aas Rynning.

Leo Weatherstone regnet med at han skulle i et nytt skjerpet forhør for å bli presset for opplysninger. Innenfor døren ble han stående som lammet. På et bord midt i rommet tronet «Sverre Gundersen»s britiskbygde radiosender og hans egen radiomottager.

Kerner begynte på en lengre foredrag, som nærmest hadde karakter av en tordentale. Han gjorde det klart hvor alvorlig saken deres sto. De var allerede hjemfalne til dødsstraff.

«Men», sa Kerner, «dere skal få en sjanse til å redde livet.»

Så fremsatte han et utspekulert forslag: Leo Weatherstone og Geirulv Stoveland skulle bli satt på frifot, hvis de ville dra ut og fange «Sverre Gundersen» og utlevere ham til Sipo.

Død eller levende.

«I motsatt fall», truet Kerner, «vil det bli skutt 20 gisler blant Høvågs beste menn.»

Dødslisten ville omfatte alle som hadde hatt direkte forbindelse med telegrafisten, samt de som hadde kjent til at han hadde oppholdt seg i Høvåg. Sipo-sjefen hadde videre en utvetydig advarsel å gi: Hvis de benyttet anledningen til å rømme, så ville Dagfinn Stoveland omgående bli skutt.

17-åringen skulle sitte som gissel for dem inntil de returnerte med den verdifulle fangsten.

Leo Weatherstone og Geirulv Stoveland ble fullstendig overrumplet av forslaget. Var det alvor eller bløff? Begge var sterkt betenkt. Leo Weatherstone foretok en vurdering av situasjonen. Selv om forslaget vakte umiddel-

bare motforestillinger, kom han til at de var trengt opp i et hjørne. Det hersket ikke tvil i hans sjel om at tyskene ville gjøre alvor av sine trusler.

Kerner levnet ikke rom for argumentasjon. De skjønnte at det var bare var en ting å gjøre: Å lystre. For å redde livet til de 20 gislene og spare bygda for de forferdeligste ugjerninger.

Leo Weatherstone vaklet mellom sitt vennskap med «Sverre Gundersen» og Kerner's trusler. Etter en kort kamp med sin samvittighet, bestemte han seg motvillig for å godta Gestapos beinharde betingelser, selv om han innså at det ville være direkte bistand til fienden.

Sipo-sjefens kyniske utnyttelse av de to motstandsmennene, ble opptakten til en av krigens selsomste episoder på Sørlandet. Stoveland og Weatherstone ble ofre for et infamt intrigespill.

Det er i lys av disse kjensgjerninger man må bedømme deres opptreden.

For Leo Weatherstone var det en tung byrde å bære. Han trøstet seg imidlertid med at hvis det var mulig å trekke saken ut i tid, var det gode utsikter for at tyskerne ville unnlate å iverksette de fryktelige represaliene.

Kunne han klare å ta tyskerne ved nesen?

Uansett hvor ivrige tyskerne var etter å få tak i «Sverre Gundersen», sto en ting tindrende klart for ham: Hvis han skulle støte på telegrafisten, ville han forklare saken for Linge-karen. Dernest ville han diskutere med ham hvordan de på den sikreste måten skulle få bragt ham i sikkerhet.

Etter streng formaning fra Kerner, ble Leo Weatherstone og Geirulv Stoveland satt fri. De ble hentet av politiet i Kristiansand og kjørt ned til krets-fengslet. De fikk lov til å gå ned i cellen og hente sine effekter. Leo Weatherstone bemerket til fengselsvaktmester Jon Vagle at «nå er de blitt fullstendig gale der oppe. De truer med å skyte gisler om ikke «Sverre Gundersen» blir funnet. Vi skal ut og lete etter ham.»

Han la ihvertfall ikke skjul på hva han var blitt tvunget med på av gestapist-kobbelet.

Leo Weatherstone og Geirulv Stoveland var fullstendig klar over at de ikke hadde mange dagene på seg for de måtte fremlegge resultater av jakten på telegrafisten. Allerede neste dag dro de opp til Fluberghytta. Derfra fulgte de telegrafistens skispor i retning Tveide. Sporene forsvant da de kom inn på Den sørlandske hovedvei. De fartet rundt på Birkeland en tid, men fant ikke så mye som skyggen av «Sverre Gundersen» engang.

Fredag ringte Weatherstone til Lipicki og fortalte at de ikke hadde noe sikkert spor å lete etter lenger. Lipicki ba ham vente litt. Et øyeblikk etter kom statspolitibetjent Ole Wehus i telefonen. Han opplyste at han skulle en tur til Oslo neste dag. På Herefoss stasjon ville han møte de to og gi dem nærmere ordre.

På dette tidspunkt av jakten var Leo Weatherstone og svigerfaren nesten helt sikre på at «Sverre Gundersen» hadde klart å fordufte. Neste dag traff de

Ole Wehus på stasjonen som avtalt. De fortalte at de ikke hadde kunnet følge sporene til telegrafisten lenger enn til Birkeland. De antydte imidlertid at det var stor sannsynlighet for at han fortsatt befant seg der, da de ikke hadde kunnet konstatere at han hadde reist videre hverken med tog eller på annen måte.

De ble bedt om å fortsette letingen. Høyst overraskende opplyste Wehus at ifølge den inngåtte avtalen, ville Dagfinn Stoveland bli satt fri dagen etter. I den dystre situasjonen var det et aldri så lite lyspunkt.

I telefonsamtalen med Wehus hadde Leo Weatherstone slått frempå at det var svært vanskelig å reise rundt uten bil. Wehus sa da at de kunne henvende seg til politimesteren i Arendal, som ville ordne med det som trengtes av transportmidler. De oppholdt seg på Birkeland ytterligere en dags tid og reiste deretter til Arendal. Meningen var at de skulle følge et nyoppdugget spor dit.

Under oppholdet på Birkeland – før de traff Wehus – var de innom hos kjøpmann Vollen og en smed. Av smeden fikk de opplyst at telegrafisten var blitt iaktatt i sentrum på Birkeland under den store razziaen der 23. januar. Rolig og uanfektet hadde Englands-agenten gått og røykt på hovedveien. Flere ganger var han blitt visitert. Ved hjelp av det falske passet hadde han imidlertid kommet seg helskinnet gjennom de tyske sperringene.

De var også innom folkene på Tveiten. Der fikk de vite at det hadde vært en mann innom som svarte til «Sverre Gundersen»s signalement. Han hadde vært der natten over og var så blitt hentet ved veien av noen ukjente personer. Om kvelden hadde han reist med lastebilen til Torstein Svendsen og en av sønnene på gården.

Selv om de nå var sikre på at telegrafisten hadde forduftet, måtte de spille Gestapos spill. Derfor fant de det meget beleilig å følge etter en mann som angivelig hadde hengt bakpå bussen. I ett strekk fortsatte de videre til Arendal, hvor de gikk innom politikammeret. Med henvisning til Ole Wehus' utsagn, fikk de utstedt en skriftlig erklæring om at de kunne rekvirere drogebiler uten å angi grunn.

Sipos to «medhjelpere» fortsatte å reise rundt på måfå i distriktet mellom Kristiansand og Risør. For syns skyld foretok de også en tur innover i landet. Dette ble gjort for å gi Gestapo inntrykk av at de jaktet på et bestemt spor.

Til slutt var det nytteløst å hale tiden ut lenger. Etter tre uker på farten ringte Leo Weatherstone til Arkivet og beklaget at de dessverre hadde mistet alle spor. De fikk beskjed om å komme inn på statspolitiets kontor i Kristiansand og avgi rapport.

Da de kom opp på statspolitiets kontor, traff de statspolitibetjent Ole Wehus som straks begynte å forhøre dem inngående om turen. De fortalte at de hadde funnet sporet igjen og fulgt det til Arendal. Der hadde de mistet det igjen. Siden hadde de ikke hatt farten av den ettersøkte telegrafisten.

Etter en stunds forløp kom kriminalsekretær Friedrich Albert Lappe ned fra Arkivet.

Til deres store forbauselse viste det seg at Lappe ikke hadde særlig stor interesse for problemet «Sverre Gundersen» lenger. I stedet påsto han at det skulle finnes et hemmelig utskipningssted for flyktninger i Høvåg.

Karene som drev med denne suspekete virksomheten, skulle ha nær forbindelse med Vennesla. Leo Weatherstone innvendte at han ut i fra sin lokalkunnskap ikke kunne forstå at det eksisterte noe utskipningssted i Høvåg. Lappe holdt imidlertid stadig på sitt, og forklarte at de måtte gjøre alt som sto i deres makt for å oppspore det mystiske stedet.

Han beordret dem til å reise opp til Vennesla. Der skulle de drive med svar-tebørshandel og prøve å komme i kontakt med folkene som hadde forbindelse med utskipningsstedet. Leo Weatherstone følte seg lamslått. Her hadde han ventet å bli satt inn igjen som resultat av den mislykte jakten på «Sverre Gundersen». I stedet ble han beordret ut på et nytt oppdrag.

Ved hjemkomsten foretok han endel turer med sjekta i skjærgården for syns skyld. Men som han hadde antatt var det ikke mulig å finne ut noe om det påståtte utskipningsstedet.

Under det neste besøket på Arkivet lanserte Ole Wehus følgende plan: Leo Weatherstone og svigerfaren skulle begi seg til Lunde i Telemark og oppsøke et statsfiendtlig element – stedets distriktslege – som ble ansett for å være en hard motstander av tyskerne og NS. De skulle utgi seg for å være på flukt fra Gestapo og de skulle be om hjelp til å komme videre.

Wehus opplyste videre at legen hadde en sjåfør som sikkerhetspolitiet antok drev med den samme gjørfesten. Hvis de ikke kom noen vei med legen, skulle de forsøke seg på sjåføren i stedet.

Dette lovet de gjøre og reiste hjem.

Neste dag tok de to «Sipo-agentene» toget til Lunde stasjon. De bestemte seg for å vente med å oppsøke legen til dagen etter. I mellomtiden utnyttet de tiden ved å forhøre seg hos folk om hvilken politisk innstilling legen og sjåføren hadde. De fikk rede på at legen var solid jøssing. Hans sjåfør var forøvrig blitt arrestert dagen før i Larvik.

For å beskytte svigerfaren, tilbød Leo Weatherstone seg å gå alene opp til legen for å snakke med ham. Dette ble gjort som en ren sikkerhetsforanstaltning.

Leo Weatherstone la frem saken nøyaktig slik Ole Wehus hadde pålagt ham å gjøre. Dette ble gjort i tilfelle Gestapo skulle foreta en nærmere kontroll senere. Distriktslegen virket meget skeptisk fra første øyeblikk. Leo Weatherstone merket tydelig at han opptrådte ytterst mistenksomt og avvisende.

Den mistenkte legen bedyret at han overhodet ikke hadde kjennskap til at det foregikk noen form for flyktningetrafikk. Slike illegale aktiviteter anså

han det altfor farlig å engasjere seg i. Legen forklarte at han hadde sittet arrestert. Derfor avsto han å hjelpe den nødstedte nordmannen. Leo Weatherstone takket høfligst for hjelpen, unnskyldte bryderiet og gikk. Han var overbevist om at legen var blitt fullstendig klar over at det uanmeldte besøket dreide seg om en ren provokasjon.

Han fant det derfor ikke umaken verd å advare ham ytterligere. Deretter reiste de hjem.

Ved hjemkomsten ringte Leo Weatherstone til statspolitiet for å få ordnet det slik at han kunne komme inn og avlegge muntlig rapport. Dette ble god tatt. Neste dag reiste han innover. I Kristiansand oppsøkte han Ole Wehus på statspolitiets kontor. Han ble omgående beordret opp til Arkivet for å melde seg for Lipicki.

Avhøret ble foretatt av Lipicki og Wehus i fellesskap. Lipicki spurte under eksaminasjonen hvordan turen til Telemark hadde forløpt. Leo Weatherstone fortalte at han hadde inntrykk av at legen hadde snakket sant da han oppga at han ikke hadde noen kjennskap til flyktningetrafiikk. Han besværet seg over at det tyske sikkerhetspoliti i Larvik hadde arrestert sjåføren like før hans ankomsten.

Lipicki kom inn på utskipningsstedet i Høvåg, som Lappe tidligere hadde vært så opptatt av. «Sipo-agenten» ble innstendig anmodet om å forsøke å finne nærmere ut noe om denne mystiske affæren. Ved avskjeden ble han pålagt å skrive rapport til Lipicki hver 14. dag.

Så reiste han hjem.

Den nærmeste tiden forløp stille og rolig. Leo Weatherstone studerte på hva han skulle foreta seg. Etter hvert hadde arbeidsoppdragenes karakter forandret seg radikalt. Den tunge byrden som var blitt lagt på skuldrene hans, begynte å bli en uutholdelig lidelse.

Stadig oftere lurte han på hvordan han skulle klare å komme seg ut av situasjonen han var blitt presset inn i. Jo mer han tenkte over saken, desto mer fortvilet ble han. Det som holdt ham oppe var vissheten om at så lenge han maktet å holde spillet gående, var det håp om at livet til de 20 gislene ville bli spart.

Dag etter dag studerte og grunnet han på om det fantes en løsning på det intrikate problemet. Til slutt følte han seg helt syk.

Situasjonen fortonte seg fullstendig håpløs.

Etter tunge overveielser kom han til at det ville være riktigst å be tyskerne om å sette ham inn igjen. Han bestemte seg for å dra inn til Kristiansand for å få det overstått. Han følte en usigelig lettelse over at beslutningen endelig var truffet.

Som det av og til kan skje i virkelighetens verden, kom en tilfeldighet til å gripe inn. Om kvelden, like etter at han hadde lagt seg, ringte det på. Han hørte moren snakke med en eller annen. Var det Gestapo? Hun ropte at han

måtte komme ned. Det var en som ville snakke med ham. Takk og lov at det bare var en. Da var det neppe Arkiv-gjengen. De kom alltid i flokk.

Det var en ukjent person utenfor. Fremmedkaren presenterte seg som Henry Aamo, og meddelte at han kom som sendebud fra dr. Otto Dal. Etterretningssjefen lå i dekning på et hemmelig sted.

I første omgang var Leo Weatherstone mistenksom overfor fremmedkaren. Han var nærmest sikker på at mannen var en provokatør som tyskerne hadde sendt ut for å teste hans pålitelighet. Mannen kunne imidlertid gi såvidt mange detaljer fra etterretningsvirksomheten at han ble overbevist om at sendebudet allikevel hadde rent mel i posen.

Til slutt besluttet han seg for at det fikk briste eller bære, hvis det bare var en ørliten sjanse for å komme i kontakt med dr. Dal og spørre ham til råds. Etter en stund fortalte han hovedtrekkene i sin historie fra de siste par månedene. Før Henry Aamo gikk ble det avtalt at hvis lagføreren ønsket et møte med dr. Dal, skulle han rykke inn et avertissement i Fædrelandsvennen under spalten for bytteartikler.

Møtet skulle finne sted ved Gåsetjønn på Glastad i Høvåg klokken 21.00 tre dager etter at kunngjøringen hadde stått på trykk.

Neste dag reiste Leo Weatherstone inn til Kristiansand. Som vanlig oppsøkte han Lipicki og fortalte at det ikke var noe nytt å berette. «Folk er så oppskremt ennå at det er vanskelig å komme innpå dem,» berettet han. Lipicki godtok denne forklaringen uten kommentarer og lot ham gå. Før han reiste hjem oppsøkte han Fædrelandsvennens annonseekspedisjon ved Torvet og satte inn det avtalte avertissementet. Tre dager senere møtte han opp til avtalt tid og sted og traff sendebudet, Henry Aamo.

Omgående ble han ført til dr. Dal.

Under det nattlige møtet avga Leo Weatherstone en fullstendig rapport om sin virksomhet siden arrestasjonen. Detaljert berettet han om hvorledes stillingen var, på hvilken måte organisasjonen hadde sprukket, samt hvordan «Sverre Gundersen»s flukt hadde foregått. Og det verste av alt: Tyskerne hadde tatt senderen. Sist han så den sto den på Arkivet. Likeledes fortalte han alt om seg selv og hvorfor han var blitt sluppet ut fra Arkivet. Han la ikke skjul på at han var blitt tvunget til å arbeide direkte for Sipo, og at han nå spilte et skuespill med livet om innsats.

Inngående drøftet de muligheten for å bygge opp organisasjonen igjen. Dr. Dal ga uttrykk for at han var overbevist om at det ville la seg gjøre ved å samle de små, isolerte gruppene som hadde unngått opprulling. Leo Weatherstone la imidlertid ikke skjul på at han anså det nærmest som en umulig oppgave.

Weatherstone opplyste at hvis tyskerne stilte flere krav, ville han kategorisk avslå. Omsvøpsløst meddelte han sin sjef at han hadde tatt den define-

tive beslutningen: Han ville be tyskerne om å putte ham inn igjen, og heller ta konsekvensene av sine gjerninger i militærorganisasjonen.

Han ønsket simpelthen ikke å fortsette i rollen som dobbeltagent. Tortur og død ville tross alt være en bedre skjebne enn å spille forræderens rolle. Etterretningssjefen advarte innstendig mot å avbryte det etablerte narrespillet. Tvert imot måtte han satse alt på å beholde den tillit han hadde opparbeidet seg hos Sipo, slik at motstandsbevegelsen kunne utnytte denne mulighet til å skaffe seg rede på det som foregikk innenfor Arkivets tykke murer.

Derfor måtte han fortsette med å opptre i rollen som den tilsynelatende velvillige lakei.

Leo Weatherstone oppfattet pålegget som en direkte ordre fra sin nærmeste overordnede. Etter å ha diskutert stillingen ytterligere – og Leo Weatherstone hadde overlevert alle de opplysninger han satt inne med – ble de enige om at han skulle opprettholde kontakten med Arkivet. Hvis han ønsket å møte etterretningssjefen, skulle han på nytt sette inn et avertissement i Fædrelandsvennen. Deretter skiltes de.

I tiden fremover fikk han være i fred. Gestapo hadde øyensynlig ikke bruk for sin aktive agent. Men omkring tre uker etter møtet med dr. Dal, fikk han brev fra Lipicki med beskjed om å komme inn til Kristiansand. Han ble pålagt å ringe opp sjefen for agentavdelingen fra en sikker telefon.

Den «omvendte» mil.org.-mannen ble beordret til å utspionere en mistenkelig person som Gestapo hadde i kikkerten. Følgende beskjed ble gitt av Lipicki: «Du skal gå til skipsreder Oluf Skjelbred-Knudsen i Kristiansand og si at du er blitt sluppet løs, fordi de (Gestapo) ikke kunne bevise noe.» Så skulle han anmode skipsrederen om å la seg verve til illegal tjeneste.

Leo Weatherstone forsto at den kjente kristiansanderne befant seg i faresonen. Han kjente ikke skipsreder Skjelbred-Knudsen personlig, og regnet med at det ville virke altfor mistenkelig hvis han troppet opp ved høylys dag.

På samme måte som med legen på Lunde, foretok han visse sonderinger vedrørende skipsrederens politiske innstilling på forhånd. For å ha noe konkret å holde seg til, oppsøkte han Erling Bodahl i Markensgate for å be om råd. Svaret lød: Skipsreder Skjelbred-Knudsen var en god og hederlig nordmann.

Etter å ha mottatt denne beroligende beskjeden, dro han rett ned til Skjelbred-Knudsens bopel. Leo Weatherstone var fast besluttet på å redde skipsrederen fra fellen han skulle lokkes inn i. Av hensyn til de alvorlige konsekvensene, innså han at det var umulig å rope oppdragets egentlige karakter.

Under samtalen med skipsreder Skjelbred-Knudsen fortalte han det tyskerne hadde beordret ham å si. Helt bevisst gjorde han det på en måte slik at skipsrederen måtte forstå at det var ugler i mosen.

Skipsreder Skjelbred-Knudsen reagerte nøyaktig slik han hadde håpet, da han fremførte sitt ærend. Fra første øyeblikk betraktet skipsrederen ham med

mistro. Leo Weatherstone forsto av samtalen at denne mannen ikke lot seg overliste. Det lå tykt utenpå ham at han hadde avslørt budbringeren som en provokatør.

Like etter ringte han til Lipicki på Arkivet og fortalte at oppdraget ikke hadde resultert i noe konkret. Det gjorde øyensynlig ikke noe fra eller til. Til hans store forskrekkelse fikk han et nytt oppdrag. Nå gjaldt det overrettssakfører Ragnar Peersen i Kristiansand.

Weatherstone ble instruert om at han skulle fremsette nøyaktig det samme tilbudet overfor Peersen som han tidligere hadde fremført overfor Skjelbred-Knudsen. Sipo-forespørselen kom etter at kontoret var stengt, slik at han måtte oppsøke advokaten privat. Det viste seg at overrettssakføreren ikke var til stede. Det ble sagt at han ikke ville komme hjem før omkring en måneds tid. Glad og lykkelig ringte Leo Weatherstone til Lipicki fra jernbanestasjonen og meddelte ham den «sorgelige» beskjeden.

Mens han oppholdt seg i Kristiansand, benyttet Leo Weatherstone anledningen til å sette inn den avtalte annonsen i Fædrelandsvennen. På dette tidspunkt følte han et usigelig behov for å få i stand et nytt møte med dr. Dal. Han antok at etterretningssjefen hadde forbindelser med advokat Peersen og skipsreder Skjelbred-Knudsen. Mil.org.-mannen håpet at etterretningssjefen isåfall kunne være behjelpelig med å ta de nødvendige forholdsregler.

Av en eller annen grunn møtte ikke dr. Dal opp på det avtalte stedet. Tre ganger reiste Leo Weatherstone opp med tre dagers mellomrom. Til slutt trakk han den slutning at etterretningssjefen hadde reist videre. (Dette var en korrekt antagelse. Dr. Dal og Henry Aamo dro i slutten av mars måned til Sverige).

Et par uker senere dro den unge motstandsmannen inn til Kristiansand i anledning av at han og flere andre fra Høvåg var blitt pålagt meldeplikt. De uttatte skulle melde seg mandag, onsdag og fredag på politivakten Lillesand og tirsdag på Arkivet for Lipicki. Meldeplikten ble satt i verk som et skalkeskjul for at det ikke skulle virke altfor mistenkelig at Leo Weatherstone så ofte besøkte Arkivet.

Vissheten om faren som de to kristiansanderne svevde i, lå hele tiden i bakhodet på motstandsmannen. Derfor var det livsnødvendig at de ble varslet. I sin nød oppsøkte han Helge Hodne, sønn av gullsmed Hodne, som han kjente fra tidligere og stolte på.

Weatherstone la alle kort på bordet og fortalte at han var blitt tvunget av Gestapo til å oppsøke overrettssakfører Ragnar Peersen for å kompromittere ham. Nå ba han innstendig Hodne om hjelp for å få advart advokaten fra å gå i Sipos garn.

Helge Hodne oppfattet øyeblikkelig situasjonen, og lovet å gi beskjed til advokaten. De ble enige om at Hodne skulle fortelle så mye som nødvendig for at Peersen skulle bli helt klar over den farlige situasjonen han befant seg

i. Helge Hodne opplyste at han kjente overrettssakfører Peersen godt, og forsikret at han ville utføre oppdraget til punkt og prikke. For sikkerhets skyld skulle han be Peersen om å underrette skipsreder Skjelbred-Knudsen.

En dag Leo Weatherstone var oppe på Arkivet for å melde seg, ble han henvist til Lipicki. Som sedvanlig avga han en fullstendig negativ rapport – innpakket i så mange unnskyldninger som han kunne finne på. Sipo hadde øyensynlig ikke mistet tiltroen til sin hemmelige V-mann, for de ga ham et nytt oppdrag. Nå skulle han lete etter «Odd Pettersen» (Andreas Fastng) som bodde i nærheten av Kjevik flyplass.

Dagen etter dro den reisende «Sipo-agenten» over Røynås til Drangsholt i Tveit, hvor han oppsøkte Klara Foss, kona til gårdbruker Olaf B. Foss. I samtalen løp nevnte hun at det hadde ligget en mann ved navn «Sverre Gundersen» inne på en hytte for en tid tilbake. Leo Weatherstone spurte om han kunne bringe informasjonene videre. Men enden ble at solide Klara Foss ikke fant det tilrådelig. Det kunne være farlig for mannen, som satt arrestert på dette tidspunkt.

Før Leo Weatherstone reiste hjem, var han en tur innom fru Gunvor Dal, dr. Dals frue. Det skjedde 17. juli 1943. Leo plumpet ut med hele historien og ba henne innstendig om – hvis hun hadde anledning – om å varsle overrettssakfører Peersen og skipsreder Skjelbred-Knudsen.

En tid senere kom Weatherstone inn på Lipickis kontor på Arkivet. Det var et voldsomt oppstyr. Gestapisten brydde seg ikke engang om å motta den sedvanlige intetsigende rapporten. Opprømt fortalte Lipicki at det samme natt hadde skjedd noe meget mystisk i Blikksund i Høvåg. En mann hadde kommet i bil østfra og var blitt hentet i en stor motorbåt som hadde forsvunnet rett til havs. Nå måtte gårdbrukeren reise hjem med en gang og forsøke å få greie på om noen hadde sett noe mistenkelig. Likeledes måtte han passe nøye på om noe lignende oppsto. Isåfall måtte han øyeblikkelig melde fra.

Leo Weatherstone reiste hjem og snuste litt her og der for syns skyld. En dag kom han i prat med drosjesjåfør Bjarne Govertsen. I forsiktige vendinger nevnte Leo Weatherstone den mystiske episoden som hadde skjedd i Blikksund. Govertsen bekreftet at han kjente saken, ettersom det var han som hadde kjørt mannen. Sjåføren fortalte videre at statspolitiet hadde fått snus i affæren. På tilbakeveien var han nemlig blitt stanset av en rekke politifolk utenfor huset til nazilensmannen i Høvåg. Der var han blitt kryssforhørt etter alle kunstens regler.

Til slutt hadde han måttet rope signalementet på mannen.

Neste gang Leo Weatherstone kom opp på Arkivet for å avgi rapport til Lipicki, fortalte han triumferende om det han hadde fått vite. Gestapisten brydde seg imidlertid ikke stort om det han hadde å fortelle, men ga beskjed om at han måtte passe godt på. Han fikk streng beskjed om straks å melde fra, hvis det dukket opp noe av interesse.

Spion i Sverige

I begynnelsen oktober 1943 ble Leo Weatherstone innkalt til Arkivet for å avgi den sedvanlige «rapporten». Det begynte å bli vanskelig å finne på tilstrekkelig med varierte unnskyldninger.

SS-Hauptscharführer Fritz Lipicki, sjefen for agentavdelingen ved det tyske sikkerhetspolitiet i Kristiansand, kom med dårlige nyheter. Sikkerhetspolitiet hadde bruk for ham enda en gang. Gestapisten presenterte en ny plan. Han skulle reise opp til Knaben Molybdengruver for å spionere. Som dekning for virksomheten skulle han ansettes som elektriker. Sipo regnet med at Leo Weatherstone var blitt for godt kjent i kystdistriktene, slik at han hadde mistet enhver mulighet til å arbeide effektivt.

Forespørselen medførte at Leo Weatherstone følte seg fullstendig maktesløs. På dette tidspunkt hadde han ingen som helst illusjoner angående sin egen skjebne. Trusselen om at Gestapo ville gjøre alvor av å skyte de 20 gislene i Høvåg, lå imidlertid som en mare over hans liv.

SS-Hauptscharführer Lipicki forklarte at det var to mann han spesielt skulle forsøke å komme seg nærmere innpå. Det var ingeniør Victor Søyland og kontorist Ole Kristian Axelsen, begge fra Flekkefjord.

Leo Weatherstone ble aldeles paff da navnene på de to ofrene ble opplyst. Begge var gamle kjente av ham fra skoletiden i Flekkefjord. Tilgjort smørblid ga han uttrykk for sin glede over at han snart skulle få anledning å vise at han virkelig kunne utrette noe effektivt.

På dette tidspunkt var Sipo åpenbart fornøyd med hans innsats. En tidligere gang han hadde vært inne på Arkivet, hadde riktignok Lipicki spurt om han trodde det var noen som hadde fattet mistanke til virksomheten hans. Da Leo Weatherstone benektet dette, bemerket Lipicki med et tilfreds smil: «Ja, vi ordner det alltid slik at det ikke oppstår noen mistanke.»

Så kom reiseordren. For sikkerhets skyld reiste han inn til Kristiansand en dag på forhånd og gikk opp på Arkivet som avtalt. Der traff han først statspolitibetjent Ole Wehus. Siden kom Lipicki og kriminalkommissar Rudolf Kerner.

Sipo-sjefen skisserte oppdraget nærmere. Foruten å spionere på Søyland

og Axelsen, skulle Leo Weatherstone forsøke å komme seg inn i en illegal gruppe som angivelig skulle operere på Knaben.

Dagen etter reiste Leo Weatherstone med rutebilen vestover. Under veis overnattet han på på Liknes i Kvinesdal. Neste dag, da han skulle ta bussen videre, oppdaget han tilfeldigvis Ole Kristian Axelsen, det ene av ofrene. «Sipo-agenten» hoppet av bussen for å snakke med ham. Det viste seg at kontorassistenten var ferdig med sine seks tvangsutskrevne måneder på Knaben, og sa at han ikke ville komme tilbake.

Deretter reiste Leo Weatherstone videre og ankom Knaben 21. oktober 1943.

Ved ankomsten til Knaben Molybdengruver, ble «Sipo-agenten» mottatt av ingeniør Victor Søyland. Etter et par dagers opphold, oppsøkte Leo Weatherstone ingeniør Søyland og la alle kort på bordet. (Leo Weatherstone visste imidlertid ikke at Ole Kristian Axelsen hadde ringt til ingeniør Søyland og fortalte at han hadde sett «angiveren Weatherstone»).

For å forsikre seg om at ingeniøren oppfattet alvorlig i saken, opplyste Leo Weatherstone at han hadde sett en svarteliste hos Gestapo hvor navnene til Søyland og Axelsen sto oppført. Navnene var til og med understreket med rødt. Det kunne ikke bety annet enn de befant seg i faresonen.

Etter samtalen sendte Leo Weatherstone sin første rapport. Han bedyret at ingeniør Søyland ikke visste noe. Det ble ikke mer snakk om det fra Sipo side.

Søndag 14. november kom Lipicki opp til Knaben for å motta muntlig rapport fra sin hemmelige «agent». Så overbevisende han kunne fremholdt Leo Weatherstone at han ikke kunne forestille seg at Victor Søyland var engasjert i noe illegalt. For det første var ingeniøren så nervøs at han ikke kunne skjenke at ansvarlige folk ville ha ham med i noen som helst form for undergrunnsarbeid. Dessuten var han livredd for at det skulle bli foretatt sabotasje mot anlegget.

Lipicki bemerket ikke noe større til disse opplysningene, men innprentet «agenten» at han måtte være ytterst på vakt angående den mistenkte ingeniøren. Samtidig skulle han snuse blant andre folk der oppe. Videre skulle han forsøke å oppnå forbindelse med sjåførene som kjørte varer til Knaben. Dessuten ble han pålagt å oppsøke bondene som bodde i nærheten, for å se om de drev med et eller annet.

Knaben-rapportene ble som regel skrevet en gang i uken, men det kunne av og til hende at det dro noe lenger ut med rapportskrivningen. Det vesentligste som sto i rapportene var at det ikke var noe nytt å melde. I innholds-løse vendinger ga han uttrykk for at det var hans bestemte inntrykk av folk tenkte mest på seg selv, og at de var imot alt det som kunne sette dem selv i fare.

16. november 1943 skjedde det et voldsomt bombardement av Knaben.

131 Flygende Festninger fra den amerikanske kampgruppen 8th Air Force ble satt inn i angrepet. Molybdengruvene skulle settes ut av spill.

Etter hvert som bombeeffyene tømte sin dødbringende last, drønnet voldsomme eksplosjoner nede i den trange dalbunnen. Det lille gruvesamfunnet druknet i et hav av ild og røyk.

25 mann ble drept og flere ble alvorlig eller lettere såret. Skadene på gruveanlegget var omfattende. 24 hus ble totalt ødelagt. Leo Weatherstone mistet alle sine vinterklær.

Etter denne sjokkerte opplevelsen, besluttet han seg for å reise hjem for å hente nye klær. Beslutningen ble tatt såvidt raskt at han ikke «rakk» å varsku tyskerne om avreisen.

Tre dager etter hjemkomsten fikk Leo Weatherstone telefon fra NS-lensmannen i Høvåg, som sa at han ville komme og hente ham om et par timer. Han hadde fått beskjed fra Gestapo om å bringe rømlingen til Kristiansand. Weatherstone forsto hva saken gjaldt. I Kristiansand ble han innsatt i kretsfengslet for natten.

Neste morgen ble han kjørt opp til Arkivet og fremstilt for kriminalkommissar Rudolf Kerner. Sipo-sjefen ga ham straks rykende kjeft fordi han hadde stukket av fra Knaben. Leo Weatherstone unnskyldte seg med at det var svært kaldt, og at han ikke hadde et eneste klesplagg igjen etter bombardementet.

Etter denne overhøvlingen ble han sendt ned igjen til kretsfengslet.

Om ettermiddagen ble han ført opp til SS-Hauptscharführer Fritz Lipicki. Leo Weatherstone ble inngående forhørt om bombeangrepet og om han hadde fått noe ut av ingeniør Søyland. Lipicki fremholdt strengt at han ville ilegge «agenten» en bot på 100 kroner fordi han hadde rømt fra Knaben. Boten skulle imidlertid være pro forma. Den skulle betales til lensmannen i Høvåg.

Han fikk så beskjed om å reise opp igjen.

Det gjorde han.

I februar 1944 kom Lipicki nok en gang opp til Knaben. Han spurte om de samme tingene som ved det forrige besøket. Leo Weatherstone forklarte at han ikke hadde sett noe til ingeniør Søyland siden bombeangrepet. Lipicki viste ikke lenger noen interesse for vedkommende.

Leo Weatherstone gjorde derfor ingen anstrengelser i denne retning, og alt gikk sorgfritt inntil Lipicki kom opp i slutten av april. Han var da meget interessert i å få vite hvor det var blitt av ingeniør Søyland. Leo svarte at Søyland hadde sluttet like etter bombeangrepet.

Agent-sjefen kom atter tilbake til ønskemålet om at han måtte få igang noe illegalt arbeid. Lipicki påla ham å gå igang med å danne et fem-mannslag og forsøke å komme i forbindelse med militærorganisasjonen nedover i dalen. Med overbevisning hevdet Lipicki at «alle nordmenn er villig til å arbeide

Leo Weatherstone.

illegalt, hvis de bare får anledning til det.» **Weatherstone** hevdet at denne innstillingen ihvertfall ikke gjorde seg gjeldende på Knaben. Folk tenkte bare på tre ting, nemlig mat, penger og tobakk.

I den nærmeste tiden skrev han rapporter med det samme innholdslose innholdet, selv om det begynte å bli vanskelig å variere de intetsigende vendingene.

I begynnelsen av juni kom Lipicki opp igjen. På spørsmål om det forelå noe nytt, måtte Leo **Weatherstone** med beklagelse erkjenne at situasjonen var uforandret. Lipicki var meget hemmelighetsfull. Til slutt avslørte han hvorfor han hadde kommet: Leo **Weatherstone** fikk tilbud om han ville reise til Sverige. Nærmere detaljer for Sverige-turen skulle utarbeides i Kristiansand. Ifølge kriminalkommissar Rudolf Kerner, kom det ordre fra kommandøren i Stavanger om å finne frem til kan-

didater som ble ansett som brukbare som V-menn i Sverige. Det var Lipicki som foreslo Leo **Weatherstone** som han fortsatt stolte fullt og fast på.

Leo **Weatherstone** ble på Knaben inntil han fikk ferie 20. juni 1944. Deretter reiste han hjem. Fra jernbanestasjonen i Kristiansand ringte han som avtalt til Lipicki. Agent-sjefen spurte hvor lenge han hadde ferie. **Weatherstone** fortalte at han hadde ferie frem til den 7. juli. Lipicki fremholdt at han kunne oppholde seg hjemme inntil han fikk nærmere beskjed.

25. juli mottok han brev fra Lipicki med spørsmål om han kunne møte agent-sjefen utenfor Fønix Hotell i Arendal ved elleve-tiden på kvelden til et hemmelig møte.

Under møtet meddelte Lipicki at det ikke ble noe av den opprinnelige Sverige-turen. I stedet lanserte han en ny plan. «Sipo-agenten» skulle ta hyre på en båt tilhørende Det Bergenske Dampskipsselskap som gikk i fast rute på Göteborg. Navnet på tre aktuelle båter ble nevnt.

Ombord skulle han ta jobb som elektriker og forsøke å komme i kontakt med folk i Göteborg og blant mannskapet. For å vinne tiltro hos skipsbesetningen, skulle han tilby seg å ta med brev og pakker. Lipicki opplyste at han hadde undersøkt mulighetene på forhånd. Han var temmelig sikker på at Leo **Weatherstone** ville få hyre.

Leo **Weatherstone** ble temmelig forbauset over den vending som saken hadde tatt, og bemerket ikke noe særlig hverken fra eller til. Han var etterhånden blitt vant med at det bare var å lystre. Det var meningen at han skulle reise til Bergen den 5. august.

Omkring 8. august fikk Leo **Weatherstone** beskjed fra Lipicki om å møte

opp på Arkivet. I mellomtiden hadde han tenkt nærmere over saken og kommet til at idéen med båtreisen vanskelig lot seg gjennomføre. Han ville dermed ikke få anledning til å stikke av i Sverige uten at det gikk ut over familien. Han protesterte derfor mot forandringen i opplegget, og klarte etter mye om og men å få Lipicki til å gå tilbake til den gamle planen.

De satte seg ned for å diskutere planen for Sverige-turen. Lipicki slo opp i notisboken og foreslo at de skulle møtes i Halden 15. august. Lipicki antydte at hovedoppgaven ville bestå i å finne ut hvordan det illegale arbeidet i Norge ble organisert fra Sverige. Han skulle forsøke å skaffe nærmere rede på de nordmennene som reiste hjem på illegalt oppdrag, samt finne ut størrelse og omfang på de norske politistyrkene i Sverige.

Før avreisen mottok han reisetillatelse av Lipicki, undertegnet og stemplet av politiets reisekontor i Kristiansand. Han skulle reise med tog om kvelden fra Arendal og overnatte i Oslo. Leo fremholdt at han under oppholdet i hovedstaden ville forsøke å oppnå kontakt med Hjemmefronten, og be om hjelp til å rømme.

Neste dag tok han toget til Halden. Mens han gikk på perrongen og studerte på hva han skulle gjøre mens han ventet på Lipicki, ble han stanset av en statspolitibetjent og bedt om å vise sine papirer. Han leverte sitt grenseboerbevis for grensesone Vest. Prompte ble han arrestert, ettersom han ikke var utstyrt med grenseboerbevis for grensesone Øst. Det gikk opp for ham at Sipo hadde gjort en kjempetabbe. Leo **Weatherstone** forsøkte å slå en skrøne om at han skulle besøke en slektning, Otto Sørensen, på Korset gård som trengte arbeidskraft. Da de undersøkte ryggsekken og fant både kikkerten og matvarene, bare lo de av ham. Deretter ble han bragt ned til politistasjonen.

Etter en stund ble han ført inn til sjefen for statspolitiet. **Weatherstone** opplyste at han skulle treffe en Lipicki og en Petersen fra Kristiansand. Sjefen for statspolitiet beordret deretter en av betjentene, om å dra ned til det tyske sikkerhetspoliti og spørre om de kjente noe til en Lipicki fra Kristiansand. En stund senere kom vedkommende tilbake og fortalte triumferende at Lipicki ikke hadde kommet.

Leo **Weatherstone** ble deretter ført ned til sikkerhetspolitiets kontor og fremstilt for sjefen, SS-Hauptsturmführer Fritz Heinrichs. **Weatherstone** forklarte hele saken – at han ventet på de to agentene fra Kristiansand. Sipo-sjefen beklaget at han var nødt til å sette ham inn inntil Lipicki og Petersen dukket opp.

Etter en stund ble han ført bort til jernbanestasjonen med væpnet vakt. Leo **Weatherstone** trakk et lettelsens sukk da han oppdaget at Lipicki og Petersen steg ut av toget.

Utpå ettermiddagen ble Leo **Weatherstone** kalt inn til Lipicki på kontoret til sjefen for det tyske sikkerhetspoliti. På veggen hang et stort kart over Halden og omegn. Sipo-sjefen pekte ut den ruten han burde ta. Han anbefalte en

som ble mye brukt av flyktninger. Deretter skulle han fortsette ned til Iddefjorden, hvor han ville finne noen båter som han kunne benytte til overfarten.

Lipicki og Petersen snakket nærmere om Weatherstons oppgaver i Sverige. Lipicki anbefalte at han skulle prøve å gjennomgå treningskursene i de norske polititroppene. På denne måten kunne han skaffe seg rede på hvor stor styrken var, hvor forlegningene lå og hvordan treningen ble drevet.

Gjennom dr. Dal – som befant seg i Sverige – skulle han forsøke å skaffe forbindelse med de nordmenn som tilrettela de illegale reisene for kurérerne til Norge. Og særlig viktig var det å skaffe navnene på de personer som tok imot folkene i Norge. Om mulig skulle han forsøke å bli satt inn i kurértjenesten, slik at han kunne reise hjem på illegalt oppdrag.

Hvis han ikke fikk anledning til å dra hjem, måtte han i stedet basere seg på å operere i Sverige i en periode på mellom fire til seks måneder. Men hvis han oppnådde å få tak i opplysninger av særlig stor viktighet, måtte han omgående gå til den tyske legasjonen og be om å få utstedt pass. Deretter måtte han reise til Norge med en gang.

Som dekkhistorie overfor norske myndigheter, skulle han servere følgende versjon: Han hadde vært med i en hemmelig militærorganisasjon i Norge, og hadde samarbeidet med radiotelegrafisten «Sverre Gundersen». Til alt hell hadde han unngått arrestasjon. I stedet var han blitt pålagt meldepplikt. Han var så blitt tvangsutskrevet til Knaben Molybdengruver, men hadde rømt derfra da han hørte ymt om at saken hans muligens skulle tas opp igjen.

Overfor legasjonen kunne han godt rope at han var blitt mishandlet. «Men mitt navn må De ikke nevne, for De vet sikkert at jeg har med spesialoppdrag å gjøre,» påpekte Lipicki strengt. Derimot kunne han godt oppgi navnene på SS-Unterscharführer Paul Heinze, statspolitibetjent Ole Wehus, tolkene Jørgen Myrre, Jacob Aas Rynning og kriminalkommissar Rudolf Kerner.

Lipicki fremholdt at han følte seg overbevist om at Leo Weatherstone ville klare å utføre oppdraget. Han måtte bare nøye følge de instruksjoner som Sipo hadde gitt ham. Viktigst av alt var det å få tak i dr. Otto Dal og løytnant Thore I. Tau så fort som mulig etter ankomsten. De ville helt sikkert gå god for ham. De visste jo ikke annet enn at han var blitt arrestert, og kjente ikke til på hvilken måte han hadde sluppet ut.

Ved ti-tiden på kvelden bega han seg i vei. Han fulgte den ruten som sjefen for det tyske sikkerhetspoliti hadde anbefalt. Ved Iddefjorden fant han en passende båt. Så rodde han over fjorden.

Mot friheten.

Av Sipo-sjefen i Halden var han blitt anbefalt å ta landkjenning på den andre siden midtveis mellom tollstasjonen og en militærforlegning. Han måtte for enhver pris unngå de militære. Ellers ville han bare bli arrestert.

Svensk side ble nådd klokken 02.15 om natten. Han fortsatte inn på svensk

side uten å gjøre noe som helst forsøk på å melde seg hverken i den svenske militærforlegningen eller tollstasjonen. Over land fortsatte han direkte til Strömstad og meldte seg på politistasjonen. Omgående ble han sendt til Göteborg, hvor han ankom 16. august 1944. Neste dag ble han sendt videre til den norske mottaksleiren Kjesäter.

Marerittet var endelig over.

Leo Weatherstone ble inngående avhørt av norske politimyndigheter. Han avga dessuten en spesialrapport til det norske Rettskontoret. Overfor norske myndigheter ga han alle opplysninger om seg selv og sin virksomhet, samt den befattning han hadde hatt med tyskerne i Norge. På grunn av sin intime kontakt med det tyske sikkerhetspoliti i Norge, ble hans informasjoner ansett som ytterst verdifulle.

Den spesielle posisjonen som Leo Weatherstone hadde ervervet seg i Norge, kunne lett ha skaffet ham store vanskeligheter i Sverige. Det hjalp svært godt at dr. Otto Dal – som var tilknyttet Militærkontoret ved den Kgl. Norske Legasjon i Stockholm – gikk god for ham.

Politikonstabel Gunnar Nordgaard, som foretok avhøret av Leo Weatherstone i Sverige, skriver i sin rapport:

Jeg er overbevist om at avhørte snakker sant. Han forteller alt helt frivillig uten å legge skjul på noe og innrømmer selv at hans forklaring er så fantastisk at den må virke mistenkelig. Jeg har også vanskelig for å tro at en mann av hans stopning, og som har hatt en så viktig oppgave i det illegale arbeidet på Sørlandet, skulle kunne gå inn for å forråde sine landsmenn, selv om han var sluppet løs fra fengslet på oppdrag. Den omstendighet at han hadde kjennskap til hvor dr. Dal var mens denne lå i deking – og ikke rapporterte det til Gestapo, skulle også peke i den retning at han er helt pålitelig. Videre de måter han gikk frem på når han skulle forsøke å få andre folk til å gå på limpinnen, tyder også på at han gjorde hva han kunne for ikke å skade dem, men heller underrette dem om hvordan saken var.

Leo Weatherstone ble tilbudt en jobb som vaktmester ved den norske legasjonen i Stockholm. Etter å ha veid for og imot valgte han å avslå det fristende tilbudet. I stedet valgte han å begynne ved Göteborgs Tekniska Institutet. Det kan videre nevnes at da Sipo ikke hørte noe mer fra sin «agent» etter de avtalte seks måneder, ble hans svoger Dagfinn Stoveland arrestert som gissel. Han ble sittende på Grini til krigens slutt.

(Se tillegg side 458)

c. Aviser:

Aftenposten, Oslo, Agderposten, Arendal, Agder Tidende, Kristiansand, Christianssands Tidende, Kristiansand, Fædrelandsvennen, Kristiansand, Grimstad Adressetidende, Grimstad, Grøntadposten, Grimstad, Hadeland, Brandbu, Jærbladet, Bryne, Lindesnes, Mandal, Lillesands-Posten, Lillesand, Billedbladet NÅ, Oslo, Programbladet, Oslo, Samleren, Mandal, Dagbladet Sørlandet, Kristiansand, Dagbladet Tiden, Arendal, Vestlandske Tidende, Arendal, Verdens Gang, Oslo, Østlendingen, Elverum.

d. Tidsskrifter:

Agder i segn og sagn. Nr. 5 1967.
Jøl i Setesdal 1970.
Hunsfospostens julenummer 1949.
Sannidal i krigsårene 1940 til 1945.
Selskapet for Grimstad Bys Vel. Medlemsskrift nr. 35. 1989.
Tveit Historielag. Årsskrift nr. 3 1992.
Minnehefte av Griniposten. Nr. 3. Mai 1955.
Søndeled og Risør Historielag. Årsskrift 1985.
Jubileumsskrift Skyte- og vinterskolen for Infanteriet 1861-1986. Elverum 1986.

II. Avhandlinger/publikasjoner:

Arne Bakke: Motstandsbevegelsen i Risør-distriktet under krigen 1940-1945. Risør 1967.
Walborg Dahl Grasmø: Den militære motstand i D18. Hovedfagsoppgave i historie. Oslo høsten 1972. (Stensil).
Kr. Bjaaland: Norges statsbaner. Kristiansand distrikt. Krigshistorie 1940-1945.

III. Personlige beretninger (norske):

Kåre Austad: Notater og minner fra krigsåra 1939-45.
Eric Bentsen: Laudalsorganisasjonen.
Ivar Christensen: Brev til dr. Dal 1972.
Ivar Christensen: For tysk krigsrett.
Otto Dal: Notater fra illegalt arbeid på Sørlandet 1940-43.
Paal Frisvold: Litt av det jeg var med på i de fem krigsårene.
Tore Ledaal: De siste dager av krigen (lydbåndopptak).
Andreas Lone: Brev til Walborg Dahl-Grasmø.
Viggo Krag-Rønne: Beretning om min flukt til Sverige i 1942.
Dagfinn Stoveland: På fallrepet. Erindringer fra krigen 1942 til 1945.
Per K. Stoveland: Vi fikk ikke frihet og fred gratis.
Leo **Weatherstone**: Små glimt fra krigen 1940-1945.

IV. Personlige beretninger (tyske):

Wilhelm Heilmann: Bericht. Møllergaten 19 den 16.1.1946.

V. Politiforklaringer:

Rudolf Kerner: Det tyske sikkerhetspoliti og dets aksjoner sammen med det norske statspoliti på Sørlandet.
Ole Wehus: Politiforklaring. L-sak 390/45 B.
Straffesak mot SS-Hauptsturmbannführer Oscar Hans.
Straffesak mot SS-Sturmscharführer Friedrich Albert Lappe.
Straffesak mot SS-dommer Hans Paul Latza.

VI. Andre kilder:

Diverse «Timeglassintervju» foretatt av programsekretær Lodin Aukland ved NRK Sørlandet, bl.a. med Thore I. Tau, Sverre Heidenreich og Viggo Axelssen. NRK-intervju med fru Helga Laudal ved programsekretær Steinar Brauteset.

VII: Offentlige publikasjoner:

Statskalenderen 1916-1918 og 1940-1942.
Retstidende 1947, 1948 og 1949.
Polititidende 1942 og 1943.

VIII. Militære rapporter fra felttoget i 1940:

Rapport fra major Arne Laudal over reise fra Syd-Norge til Nord-Norge etter at Syd-Norge var overgitt til fienden. Levangen 4.6.1940.
Olaf Helset: Beretning til Den Krigshistoriske Avdeling.
Krigsrapport fra kaptein Tolv Røberg.
Krigsrapport fra kadettfenrik Birger Ignacius.
Krigsrapport fra kadettfenrik Ingebrigt Gausland.

IX. Sivile rapporter:

Leisemann Arne Askildsen: Evakueringen av Omland og Skjermøy skolekretser i Halse og Hartmark sommeren 1941.

X. Statlige institusjoner:

Det norske meteorologiske institutt, Oslo

XI. Militære rapporter fra krigen (FO IV):

Rolf Ellingsen, Finn Erikstad, Jon Haugeland/Gunnar Nordgaard og Fredrik Grøvan.

XII. Militære rapporter fra krigen (MI IV):

Ragnvald Olsen.

XIII. Militære rapporter fra krigen (XU):

Ivar Christensen, Sverre Heidenreich, Martin Severin Knudsen og Ulrich Beenfeldt.

XIV. Militære rapporter fra krigen (SOE):

Odd Starheim, Erling Jensen, Tor Hugo van der Hagen, Andreas Fasting, Johannes Seland, Otto Dal, Odd Benestad, Viggo Axelssen, Birger Fjeldstad, Eric Bentsen, Gunvald Tomstad, Oddvar Veraas/Asbjørn Fjeld.

XV. Militære rapporter fra krigen (Hjemmefrontens Historieinstitutt):

Knut Brødsjø, Robert Eichinger, Jørund Kvåle, Thoralf Johansen, Tom Olsén, John Eikaas, Jørgen Tryland, Ivar Mjaaland, T. Mindrebo, Lars Gunnar Aanensen, Gunnar Svennevig, Bent Hallingsgård, Trygve Usterud, Ommund A. Beisland, Karsten Sollid, Haakon Hertzberg og Torstein Svendsen/Erling Engestøl.

XVI. Lydbåndintervjuer foretatt av Ragnar Ulstein:

Rolf Ellingsen og Viggo Axelssen.

Femti år siden den dramatiske flukten

Tre krigsuker i dekning i Fjeldalskogen

Sverre, Ellre Gunnar? For Dagfinn Stuveland og medlemmene av Miljørg vil mannen som for 50 år siden i disse dager ble skjult i Fluberghytta på Fjeldal alltid være Sverre Gunderson. I tre uker lå han der for tyskerne kom på sporet og Sverre måtte flykte. Dagfinn som den gangen var 17 år gammel, var den som sørget for at Sverre kom i dekning og for flukten videre. Nå kommer journalist Kristen Tharaldsen med bok om Miljørg og etterrettelsesorganisasjonen XU på Sørlandet. Her får hendelsen omkring Fluberghytta sin behørlige plass.

Av Anne M. Svendsen

Drama historien om Sverre Gunderson ble skrevet av Gunnar Rønning. Begynnelsen på Sverres historie ble skrevet av Rønning i 1942. Den ble senere av Sverre som hadde det opphavlige i Kongsberg, Lille, og senere var det mest borte i dokumentarisk allestede for seg. På Kongsberg, der Sverre, medlemmer i nasjonalisme av Miljørg.

«Yuskeilveret er på vei»

Lille 1942. Den 4. januar i 1942 gikk en storm over Sørlandet. Den 4. januar ble det i Kongsberg i dette året. Det var like før jul i 1942. Sverre Gunderson på Kongsberg var mest god, så gode at Sverre kunne som skulle vært sett over Fjeldal, for Sverre, ble sett over Kongsberg.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

I dekning i Fluberghytta

Sverre kom seg i fra den Sverre i Lillesand, der han ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

DAGFINN STUVELAND: Sverre Gunderson ble sett over Sverre i Lillesand. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

NYTT ÅRNO 1993: Dagfinn Stuveland ved Fluberghytta som nå er på vei. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Våkenetter

Klokke ble 6. en morgenen for Dagfinn var mannen seg etter to uker i Fluberghytta. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

NYTT ÅRNO 1993: Fluberghytta slik den så ut i 1942. Den var menten der Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Men så begynte Miljørg å sprikke. En rekke av ungdommene på Fjeldal var med i nasjonalismen. Men andre i Lillesand, som var i Kongsberg, ble sett over Sverre. Den 4. januar ble det i Kongsberg, der Sverre, ble sett over Sverre.

Lillesands-Posten,
tirsdag 30. mai 2017

Besøkte historisk hytte

Vårnaturen på sitt vakreste, strålende vær, flott terreng, glitrende forteller og spennende historie er nøkkelord for Vestre Moland og Lillesand Historielag sin tur til Fluberghytta ved Bjelland.

Hole til personer med voldsregning. Hævd og Litteratør havde det sædvanlige frim og spænde de på klæbningen fra Høland og til Fjellberg. På vejen gennem hælgen den i tidligere år har man været Fjellberg. som man-ge lokal fjernestærker har prøvet (se klæbningen).

Ved udmøntning af bytte havde dogterne udfærdiget Geirnes Skæftelse, en opfordring skulde manne med træfærdighed handle og vise sig det tilfredsstillende resultat. Geirnes skulde dog vise sig at have fine ting og bytte af bytte. Byttevarerne fik endelig at se på de to børn.

Sikeresed under krigen

[illegible][illegible]

ring til England. I oktober 1945 besøgte han sine hofmestere fra tidligere tilbage på Haderslev Slot.

Das ist ein sehr wichtiger Punkt.

Historien om aktiviteten i den lokale retningsgruppe på Fjeldstø/Sørre Vålengen er omtrent i jernstillet og fastfrosset. Kirken, Trosselsam og «offisielt flakende» bevare baser seg bl.a. annet på beretninger av Loe **Wassermann** og Tøm Olsen. Daglig og Per Hoveland. Flakene for integrasjonen videre fra Fjeldstø/Sørre Vålengen er også godt omtrent i det samme – det er utvilsomt det samme.

Lille ved byens er det rent en prismatinstein med en plakat over blakkert Jørgen Jørgensen fra Volkeskolen, som døde 25 år gammel i krigens stridssituasjon i januar 1945. På plakaten står blakkert annet: «Tak for innsatsen i ML Org. og for gode kammerater på fronten».

[illegible]

Ragnar S. Lergfeldt
Western Michigan University, Holland, Michigan

FLAKESCHYTTA: Ein paar Kilometer nördlich von Söderby liegt die alte Flakeschytta, von und

© 2008 The Authors
Journal compilation © 2008 British Ecological Society, *Journal of Animal Ecology*, 77, 101–110

Uendeligt mange blyantstrik var der kommet. Det var dog de fleste Midland og Leeward Historier og kun ML 15 gjorde for et stort og interessant blyantstrik.

ALL RIGHTS RESERVED

BEZUGSWERTE: Das ist nicht ein produktionskosten-über-wert, sondern ein Marktwert. In jenen Beispielen

STUDY TURNPLANE: *Microbiologists have to produce a specific kind of*

Lillesands-Posten, fredag
24. mai 2002

Minnemontasjer

Bildemontasjene til minne om lillesandere som satt i tysk fangenskap under andre verdenskrig er nå på plass i Lillesand Rådhus. Ordfører Odd Steindal har personlig hengt de to montasjene opp sentralt ved inngangen til bystyresalen.

Følgende personer er avbildet på montasjene:

«Patrioter tilsluttet Milorg D18 fra Lillesand under andre verdenskrig som overlevde tysk fangenskap: Asbjørn Bjelland, Bjørn Inge Bjørnson, Tellef Buene, Ole Byremo, Eivind Børresen, Morgan Corneliussen, Andreas Eikeland, Erling Engemyr, Samuel Glamsland, Godfred Govertsen, Sigrun Gauslaa, Hjalmar Govertsen, Henning Gundersen, Olav Gundersen, Jens Hegland, Torstein Helling, Søren Hortemo, Bertinius Isaksen, Bjarne Johnsen, Anders Kjøstvedt, Alf Knudsen, Edvin Anker Larsen, Knut Myrene, Tom Arnfinn Olsen, Bernt Reinhardt, Torvald Ribe, Johannes Stenberg, Dagfinn Stoveland, Geirulv Stoveland, Per Kåre Stoveland, Gunnar Svennevig, Thorvald Tellefsen, Arne Tveit, Leo Weatherstone.»

«Patrioter som døde i tysk fangenskap: Adolf Danielsen, Lars Engemyr, Ingvald Eikeland, Tønnes Augland, Eivind Bendiks Gauslaa, Mads Ødegård Glamsland, Aanund Tveit, Karl Emil Knudsen, Arne Helle, Ole Olsen, Olav Ømestad, Ragnar Lømsland, Oddvar Øyna.»

Rettelse i foredrag om krigen

Lillesands-Posten, fredag 31. juli
2020

I Lillesands-Postens reportasje fra mitt foredrag om min far, Per Stovelands krigsopplevelser i tirsdagsnummeret er jeg dessverre feilsitert en rekke ganger. Familie av lokale milorg. medlemmer har reagert på dette. Her er opplysningene som må rettes opp:

Telegrafist og milorgagent Gunnar Bråstad sendte høsten – 42 opplysninger til England fra gården Kvarnes. Under tyskernes opprulling av motstandsgruppen ble han senere skjult i tre uker på Fluberghytta – i skogen vest for Fjeldal – ikke Kvarnes. Det var denne agenten som unngikk Gestapo ved å forlate toget i Drammen under flukten til Sverige, ikke min far. Det var Leo **Weathers-tone**, som i dobbeltspillet mellom milorg og tyskerne opplevde bombingene av Knaben gruver. Kontakten med den lokale milorg. lederen, doktor Otto Dal, var det vesentlig Leo **Weatherstone** som sto for, ikke Per Stoveland.

Geirulv Stoveland